

Pressen og privatlivets fred

Avveiningen mellom pressens ytringsfrihet og privatlivets fred

Kandidatnummer: 580

Leveringsfrist: 25.11.15

Antall ord: 17988

INNHALDSFORTEGNELSE

1	RETTLIG PERSPEKTIV	4
2	PROBLEMSTILLING	4
3	BEGREPSFORKLARING	4
3.1	Ytringsfrihet	4
3.2	Privatlivets fred	5
3.3	Pressen	5
3.4	Pressens Faglige Utvalg (PFU)	5
4	HENSYN	6
4.1	Hensynet til demokratiet	6
4.2	Hensynet til den enkeltes selvutfoldelse.	6
4.3	Hensynet til sannhetsargumentet	7
5	AVGRENSNING	7
6	VIDERE FREMSTILLING	8
7	YTRINGSFRIHETEN	8
8	TOLKNING AV EMK ART. 10	8
8.1	Hvem har rettigheter etter Art. 10?	9
8.2	Hvilke rettigheter sikrer art. 10?	9
8.2.1	”interference”	9
8.2.2	”information and ideas”	10
8.2.3	”Freedom to hold opinions and to receive and impart information and ideas”.	11
8.2.4	”Regardless of frontiers”	11
8.2.5	”Public authority”	11
8.3	Hvilke innskrenkninger kan utledes av art. 10 (2)?	12
8.3.1	Vilkåret “prescribed by law”	12
8.3.2	Vilkåret ”necessary in a democratic society”	13
9	VERN AV PRIVATLIVETS FRED	14
10	TOLKNING AV EMK ART.8	15
10.1	Hvem beskyttes av vernet om privatlivets fred?	15

11	STRAFFELOVEN 1902 § 390 OG STRAFFELOVEN 2005 § 267	16
11.1	Vilkårene i straffeloven 1902 § 390 og straffeloven 2005 § 267	16
11.1.1	Vilkåret ”offentlig meddelelse”	17
11.1.2	Vilkåret ”privatlivets fred”	18
11.1.3	Vilkåret om at det må foreligge forsett eller uaktsomhet	21
11.1.4	Vilkår knyttet til omtaleobjektet	21
12	ÅNDSVERKLOVEN § 45 C	23
13	DET ULOVFESTEDE PERSONVERNET	24
14	TOLKNING AV RETTSPRAKSIS	24
14.1	Presseetikk som rettskildefaktor?	25
14.1.1	PFU avgjørelser sin betydning for domsavgjørelser	25
15	OFFENTLIGGJØRING AV PRIVATE FORHOLD	28
15.1	Hensynet til individets dannelsesprosess og identitetsutvikling	29
15.2	Hensynet til individets mulighet for å danne sosiale relasjoner	29
15.3	Hensynet til individets kontroll med sine personopplysninger	30
15.4	Hensynet til individets frihet i den offentlige sfære	31
15.5	Hensynet til individets psykiske helse og selvrespekt	31
16	OFFENTLIGE HENSYN BAK VERNET AV PRIVATLIVETS FRED	32
16.1	Hensynet til ”den offentlige samtale”	33
16.2	Hensynet til rekruttering til utsatte stillinger og posisjoner i samfunnet	34
17	AVVEINING MELLOM YTRINGSFRIHETEN OG PRIVATLIVETS FRED	34
17.1	Ytringens bidrag til en debatt av allmenn interesse	35
17.1.1	Hensynet til samfunnsdebatten	36
17.1.2	Andre hensyn	37
17.2	Hvor kjent personen er og hva ytringen omhandler, ytringens emne	38
17.2.1	Momenter ved vurderingen om private opplysninger rundt kjente personer kan ha allmenn interesse?	40
17.3	Den omtalte tidligere oppførsel	47
17.3.1	Forhold hvor den omtalte selv har ”stilt seg til skue offentlig” med sitt privatliv	47
17.3.2	Forhold hvor den omtalte foretar seg aktiviteter som påkaller seg oppmerksomhet	47
17.3.3	Forhold hvor den omtalte har prøvd å beskytte seg mot offentlig omtale	48

17.3.4	Forhold hvor den omtalte protesterer mot offentliggjøringen	48
17.4	Yterens gode tro med hensyn til ytringens sannhet og fremskaffelse ved særlig invaderende virkemidler	49
17.4.1	Yterens gode tro	49
17.5	Opplysningens innhold, publiseringsform og konsekvenser av publiseringen	50
17.5.1	Opplysningens innhold	50
17.5.2	Opplysningenes publiseringsform	52
17.5.3	Konsekvensene av publiseringen	52
17.6	Sanksjonsintensiteten	53
18	AVSLUTNINGSVIS	56
19	LITTERATURLISTE	57
19.1	Lover	57
19.2	Forarbeider	57
19.3	Rettspraksis	57
19.3.1	Fra Den europeiske menneskerettighetsdomstolen	57
19.3.2	Fra Engelsk rettspraksis	58
19.3.3	Fra Norges Høyesterett, Høyesteretts kjæremålsutvalg og Høyesteretts ankeutvalg	58
19.3.4	Fra norske underretter	58
19.4	Juridisk litteratur	58
19.5	Kjennelser fra Pressen Faglige Utvalg	59
19.6	Nettsider	59
19.7	Andre kilder	60

PRESSEN OG PRIVATLIVETS FRED

---

1 Rettslig perspektiv

Helt siden vi fikk en grunnlov i 1814, har vi hatt en rett til ytringsfrihet. Vern av privatlivets fred har også lenge vært en rettighet i Norge.

Men bestemmelsen om privatlivets fred kom først inn i Grunnloven i 2014, jfr. Grl. § 102. Selv om vern av privatlivets fred ikke har hatt noen egen bestemmelse i Grunnloven har vi hatt andre bestemmelser som beskyttet denne retten. Disse er bl.a. Menneskerettighetskonvensjonen art. 8, Straffeloven av 1902 § 390/Straffeloven 2005 § 267, Skadeerstatningsloven § 3-6, Åndsverkloven § 45 c og det ulovfestede personvernet.

2 Problemstilling

I denne oppgaven ønsker jeg å problematisere vernet av pressens ytringsfrihet i forhold til grensene for hvor langt man kan gå når det gjelder enkeltpersoners vern av privatlivets fred. Det kan spørres om hvor langt pressens ytringsfrihet strekker seg, før den er over i privatlivets fred? Forekommer det ofte at pressen strekker seg utover sin ytringsfrihet? Hvordan stiller den norske domstolen og Den europeiske menneskerettighetsdomstolen seg til slik ytring fra pressen som går lengre en ytringsfrihetens rekkevidde? Hvilke sanksjoner foreligger for brudd på ytringsfriheten og privatlivets fred? Hvilke rettskilder er relevante ved drøftelsen av privatlivets fred?

3 Begrepsforklaring

3.1 Ytringsfrihet

Hva er ytringsfrihet? Det er en rettighet som hvert enkelt individ har til å kunne gi uttrykk for sine meninger. Det er en grunnleggende menneskerettighet, det betyr at det er en rettighet for *enhver* person, og retten tilkommer dem som sådan med grunnlag i at de er mennesker. Retten til ytringsfrihet er også uavhengig av kjønn, klasse, rase og lignende.

3.2   Privatlivets fred

Privatlivets fred handler først og fremst om personvern. Dette gir hvert enkelt individ en rett til privatliv og en rett til å bestemme over egne personopplysninger. Man har i Norge nå gjennom både menneskerettighetskonvensjonen art. 8 og Grl. § 102 en rett til å ha en privat sfære som man selv kontrollerer hvor man kan handle fritt uten inngrep fra staten eller andre mennesker.

Vern av privatlivets fred en veldig viktig og grunnleggende menneskerettighet, som sikrer den enkelte persons personlige integritet og privatliv.

I Norge gir retten til vern av privatlivets fred også en rett for hvert enkelt individ til å kontrollere og bestemme over egne personopplysninger. Man får selv bestemme om bruk og spredning av personopplysninger om en selv skal være tillatt.¹

3.3   Pressen

Det er vanskelig å definere pressen, det kan være så mangt. Det kan være ukeblader, papiraviser, nettaviser, TV, radio, sosiale medier, tidsskrifter, fagblader osv. Men i denne oppgaven definerer jeg pressen som de nettaviser, papiraviser, ukeblader, TV-kanaler og medier som er bundet av PFU og som følger ”vær varsom plakaten” sine bestemmelser. Det kan forekomme at jeg også bruker ordet medier, dette vil da i denne oppgaven bety pressen.

3.4   Pressens Faglige Utvalg (PFU)

PFU er ”et frittstående og ikke-statlig klageorgan oppnevnt av Norsk Presseforbund. Organet, som har medlemmer fra presseorganisasjonene og fra allmenheten, behandler klager mot pressen i presseetiske spørsmål”.² Deres hovedoppgave er å være et raskt, rettferdig og billig klageorgan, hvor man kan få sin sak behandlet. Klageorganet er uavhengige.³ PFU kan ikke straffe et medlem som har brutt god presseskikk i form av bøter eller fengsel, men de kan pålegge at den aktuelle presse må publisere den fellende uttalelsen på en godt synlig plass i deres utgivelser.

---

¹ Datatilsynet

² Norsk Presseforbund

³ Intervju med Kristine Foss

4 Hensyn

Det foreligger tre hensyn til ytringsfriheten. Disse er demokratihensynet, sannhetsargumentet og hensynet til den enkeltes selvutfoldelse eller enkelt menneskets personlige utvikling.⁴

4.1 Hensynet til demokratiet

Demokratihensynet er helt klart den mest dominerende av de tre hensynene som gjør seg gjeldende i forhold til ytringsfriheten. Ytringsfriheten sikrer full og fri meningsutveksling i samfunnet. Den gir også rett til å utgi og motta informasjon.⁵

En konsekvens av hensynet til demokratiet er at de fora som brukes for meningsutveksling bør være frie for myndighetens kontroll og styring. Disse foraene er gjerne pressen, som har som oppgave å formidle ideer og informasjon. Pressen har også som oppgave å formidle krittikkverdige forhold og å avsløre mislige forhold i samfunnet. Dette betyr at pressen bør ha en frihet til å trykke det de måtte finne, og utgi det til befolkningen, selv om de ulike ”funn” kan skade en annen person. Det er helt klart at pressen har som hovedoppgave å formidle informasjon og være en slags ”vakthund” dersom det forekommer maktmisbruk og andre ulike overgrep i samfunnet og dette igjen, gir ytringsfriheten et sterkt vern.⁶

Likevel kan ikke hensynet til denne retten gå alt for langt, da det kan gå på bekostning av privatlivets fred.

4.2 Hensynet til den enkeltes selvutfoldelse.

Et annet hensyn som gjør seg gjelden er som sagt, hensynet til den enkeltes selvutfoldelse. For at vi som mennesker skal kunne utvikle oss trenger vi en frihet til å kunne utfolde oss, en frihet til å kunne se, snakke, tenke, høre, skrive o.l. Dersom det ble satt restriksjoner på vår frihet til å kunne ytre oss eller utfolde oss, ville det begrenset enhver persons modning og personlighetsutvikling. Vi har som menneske et visst behov for å formidle våre tanker og meninger til omverden, dette fordi vi er et bevisst menende og tenkende vesen. Begrunnelsen for vernet av ytringsfriheten må derfor være det at mennesket må gis visse vilkår for å kunne ut-

---

⁴ Høstmælingen (2012) s.249

⁵ Eggen (1994) s.22-23

⁶ Eggen (1994) s.24-25

vikle seg til et fullverdig menneske.⁷ Likevel er det viktig at retten til å si og mene ting, ikke går så langt at det plager andre, eller går utover andre personers privatliv.

4.3 Hensynet til sannhetsargumentet

Det siste hensynet til ytringsfriheten er sannhetsargumentet. Det å kunne avdekke sannheter, er i seg selv et gode. Dette fordi økt innsikt på ulike områder, vil øke samfunnets velvære. Dersom ytringsfriheten skulle blitt begrenset på dette området ville dette hindre at fakta og ny innsikt ble offentlig kjent.

I saker som omhandler private personers privatliv eller hvor inngrep i ytringsfriheten er begrunnet i å holde fortrolig informasjon hemmelig, synes domstolen ikke å legge noen betydelig vekt på ytringsfrihetsvernets sannhetsargument. Men i saker hvor det er snakk om grensdragningen mellom ærekrenkelser og akseptabel kritikk, synes sannhetsargumentet å spille en større rolle.⁸ Dermed kan vi se at hensynet til sannhetsargumentet støtter godt opp om vern av privatlivets fred også.

5 Avgrensning

I denne oppgaven ønsker jeg å rette fokus mot drøfting og tolkning av EMK art. 8 og art. 10 og avgrense mot drøfting og tolkning av Gr.l. §§ 100 og 102. Dette fordi oppgaven ville blitt alt for omfattende hvis jeg skulle ta med drøftelse og tolkning av Grunnloven, og fordi det foreligger mest rettspraksis rundt EMK sine bestemmelser.

Jeg vil også avgrense meg til å bare snakke om presse som faller inn under den definisjonen som jeg gav av i punkt 1.3.3 ovenfor. Alle andre typer presse vil ikke bli omtalt i denne oppgaven. Heller ikke blogger er med i denne oppgaven.

Ytringsfriheten omfatter også kommersielle ytringer, dette er ikke noe jeg tar med i min oppgave, da jeg ikke ser det som relevant for min problemstilling. Hva jeg anser som kommersiell ytring er bl.a. reklame, herunder markedsaktørens ytringer om sine konkurrenter og en viss grad av økonomisk journalistikk.⁹

---

⁷ Eggen (1994) s.26

⁸ Eggen (1994) s.27-28

⁹ Eggen (1994) s.132-133

6 Videre fremstilling

Først og fremst vil jeg kort ta for meg ytringsfriheten og en tolkning av EMK art. 10. Deretter vil jeg gå over på privatlivets fred og en tolkning av EMK art. 8. Hovedfokuset mitt vil ligge på privatlivets fred.

Jeg vil så se på de andre bestemmelsene som omhandler privatlivets fred. Jeg vil ta for meg straffeloven av 1902 § 390 og straffeloven 2005 § 267 sammen, skadeerstatningsloven § 3-6, åndsverksloven § 45 c og det ulovfestede vern av privatlivets fred.

Deretter vil jeg se på om PFU avgjørelser kan være en rettskilde, og belyse det ved å se på en del saker som har vært til behandling både i PFU og deretter i domstolen.

Så vil jeg foreta en avveining mellom ytringsfriheten og privatlivets fred, bl.a. se hvor grensen mellom disse to bestemmelsene går. Dette vil jeg gjøre ved å ta for meg en del relevante dommer som har vært oppe i forbindelse med vern av privatlivets fred.

7 Ytringsfriheten

Ytringsfriheten har en grunnleggende og samfunnsmessig betydning. Hindrer man at individer skal ha rett til å ha egne tanker og meninger og få de formulert utad eller man hinder dem i å motta informasjon, hemmes de i sin åndelige utvikling. I pressen er ytringsfriheten særlig et instrument for å påberope seg menneskerettighetskrenkelser eller annen urett. Dermed kan man si at ytringsfriheten er grunnleggende viktig i forhold til myndighetsmisbruk som domstolene utøver i enkeltsaker.¹⁰

Ytringsfriheten gir oss den alminnelige handlefrihet, og denne friheten kan bare begrenses av rettsregler som tilfredsstillende legalitetskravet i norsk rett.¹¹

8 Tolkning av EMK art. 10

Norge som stat er bundet av den Europeiske menneskerettighetskonvensjon, også kalt EMK, fordi vi har ratifisert den. Hva som menes med det er at en stat blir forpliktet til å følge de ulike bestemmelsene konvensjonen oppstiller. Og dersom en stat ikke overholder de forpliktelser som de er pålagt gjennom konvensjonen, kan den gjøre seg skyldig i konvensjons-

---

¹⁰ Aall (2011) s.237

¹¹ Eggen s. 1

brudd.¹² Da Norge ratifiserte konvensjonen anerkjente vi både den individuelle klagerett man er berettiget til etter art. 25, og domstolens kompetanse etter art. 48. Det at vi har anerkjent klageretten og domstolens kompetanse fører til at enhver person som mener at Norge har krenket dens konvensjonsrettigheter, kan bringe saken sin inn for konvensjonsorganene for en endelig avgjørelse.¹³

8.1 Hvem har rettigheter etter Art. 10?

I EMK art. 10 (1) 1. punktum står det ”*everyone* has the right”. Det betyr at enhver person har rett til ytringsfrihet. Ikke bare fysiske personer, men også juridiske personer. Barn og mindreårige er også beskyttet. Det foreligger heller ingen grense på om man er en innbygger i akkurat den staten man er, også utlendinger og statsløse personer er beskyttet av ytringsfriheten, dersom de befinner seg i en stat som har ratifisert menneskerettighetskonvensjonen.¹⁴

8.2 Hvilke rettigheter sikrer art. 10?

Vi må se på hvilke handlinger som utgjøre en ”interference”, for å kunne finne ut av hvilke rettigheter som er sikret etter art. 10 (1), 2. Punktum.

8.2.1 ”interference”

I art. 10 (1), 2. punktum siktes det til både faktiske handlinger, enkeltvedtak og generelle juridiske reguleringer. Men dersom denne handlingen skal kunne gripe inn må det foreligge årsakssammenheng mellom handlingen og den påståtte krenkelse.¹⁵

Altså er det slik at dersom et enkeltvedtak i seg selv hindrer klageren i å utøve sin rettighet etter art. 10, griper den inn i en persons ytringsfrihet.¹⁶

Er det slik at enhver hindring i ytringsfriheten innebærer et inngrep? Har det noe å si hvilken

---

¹² Store Norsk leksikon

¹³ Eggen (1994) s.5

¹⁴ Eggen (1994) s.11

¹⁵ Eggen (1994) s.33

¹⁶ Eggen (1994) s.34

art, omfang eller hvor overkommelig hindringen er?¹⁷

Hovedformålet til art. 10 er å sikre en fundamental menneskerettighet, dette tilsier at det må foreligge en viss ”terskel” som hindringen må overstige, hvis det skal være snakk om ett inngrep i art. 10 (1).¹⁸

Et inngrep i art. 10 (2) har dessuten en høyere terskel for inngrep enn art. 10 (1). Dette fordi art. 10 (2) oppstiller en del større krav til inngrep, bl.a. at det kreves hjemmel i lov for å kunne gripe inn i ytringsfriheten. Dermed trenger ikke staten i tilfeller hvor det er snakk om et inngrep i art. 10 (2), å godtgjøre at vilkårene er tilfredsstilt for ubetydelige hindringer.¹⁹

Etter en naturlig språklig forståelse, uavhengig av størrelse på hindringen, vil enhver handling som legger hindringer i veien være en ”interference”. Likevel vil de helt ubetydelige hindringene falle utenfor begrepet ”interference”.

8.2.2 ”information and ideas”

Ordlyden ”information and ideas” omfatter mange ytringer. Både ytringer i malerier, fotografier, skulpturer, ytringer i form av bekledninger eller fysiske bevegelser som uttrykk for en meningsytring. ”Information and ideas” omfatter altså enhver ytring som gir uttrykk for en mening, uavhengig av ytringens art.²⁰

Temaer som det ofte har vært utøvet ytringer i er særlig politiske ytringer, økonomiske, sosiale, religiøse, filosofiske eller vitenskapelige. Ordlyden i bestemmelsen ”information and ideas” gir for så vidt ingen begrensninger i tema.

Ut i fra rettspraksis foreligger det heller ingen begrensning av ytringens tema etter art. 10. Dersom art. 10 skulle begrenses til visse temaer, ville det blitt veldig problematisk og bestemme hvor grensen skulle gå, dette fordi mange ytringer kan inneholde flere ulike temaer. Det er dermed etter reelle hensyn ganske klart at alle ytringer, uansett tema, faller inn under bestemmelsen i art. 10.²¹

Men dersom ytringens tema faller inn under en konvensjonsbestemmelse, kommer det frem av art. 17 at ingen ytringers tema skal forstås slik at de forsvarer virksomhet eller handlinger

---

¹⁷ Eggen (1994) s.34

¹⁸ Eggen (1994) s.35

¹⁹ Eggen (1994) s.35

²⁰ Eggen (1994) s.44

²¹ Eggen (1994) s.44-45

som har til hensikt å krenke de andre konvensjons beskyttede rettighetene.²²

Det vi her ser er at domstolene tolker ordlyden ”information and ideas” vidt. Og det foreligger ingen begrensninger, når det gjelder ytringens art, tema eller lignende.²³

8.2.3 ”Freedom to hold opinions and to receive and impart information and ideas”.

Er det kun innholdet i ytringen som beskyttes, eller omfatter art. 10 også beskyttelse av de midler som benyttes ved meddelelse og mottagelse av ytringene?

Som vi ser av bestemmelsen beskytter den ”freedom to hold opinions and to receive and impart information and ideas”. Altså en rettighet til å innhente eller motta informasjon, og en rettighet til å meddele opplysninger og egne tanker gjennom et hvilket som helst valgt medium. Ut i fra dette kan må si at man har tre ulike rettigheter etter artikkelen, nemlig retten til næringsfrihet, retten til å meddele ytringer og retten til og motta ytringer.

Det er helt klart at frihet mot inngrep er det sentrale i art. 10. Likevel har den en aktiv side som pålegger staten å aktivt handle for å sikre denne rettigheten. Den pålegger staten å handle aktivt for å sikre borgernes rettigheter, ved å utlevere offentlig informasjon og den pålegger staten å handle aktivt for å beskytte, gjennom lovgivning, at private personer ikke krenker hverandres ytringsfrihet.²⁴

8.2.4 ”Regardless of frontiers”

Ordlyden ”regardless of frontiers” forteller oss at konvensjonsstaten griper inn i art. 10 dersom det legges hindringer i veien for at informasjon strømmer inn til landet eller ut av landet.²⁵

8.2.5 ”Public authority”

Overfor hvem kan rettighetene etter art. 10 gjøres gjeldende? Det kommer ganske klart frem av bestemmelsen at rettighetene i art. 10 kan gjøres gjeldende overfor offentlige myndigheter, jfr. bestemmelsens ordlyd ”public authority”.

---

²² EMK art.17

²³ Eggen (1994) s.49

²⁴ Eggen (1994) s.12-13

²⁵ Eggen (1994) s.54

Rettighetene kan ikke gjøres gjeldende ovenfor andre private personer, dette fordi det vil gi bestemmelsen en tredjepartsvirkning, noe konvensjonen ikke har ment å gi. Men dersom man mener at en annen privatperson har krenket ens beskyttede rettigheter etter bestemmelsen, kan man indirekte klage over privates krenkelser, dersom staten er forpliktet til aktivt å sikre at private ikke krenker konvensjons artikkelen, noe Norge er forpliktet til.²⁶

Under betegnelsen offentlig myndighet faller også den lovgivende makt, den dømmende makt og den utøvende makt.²⁷

8.3 Hvilke innskrenkninger kan utledes av art. 10 (2)?

Etter denne bestemmelsen foreligger det 3 vilkår som må være oppfylt for at innskrenkning i ytringsfriheten skal være tillatt.²⁸ Disse tre vilkårene er; ”prescribed by law”, ”are necessary in a democratic society” og “in the interests of national security, territorial integrity or public safety, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals, for the protection of the reputation or rights of others, for preventing the disclosure of information received in confidence”. De to siste vilkårene går litt over i hverandre og drøftes derfor her i sammenheng.

8.3.1 Vilkåret “prescribed by law”

Det som menes med ordlyden er at inngrepet må være foreskrevet i lov. Det må derfor foreligge en bestemmelse i intern rett som man kan henvise til ved inngrepet. Dette fører også til at det stilles visse kvalitetskrav til den internrettslige norm som gir rett til inngrep.²⁹

Det er ikke kun formell lov som det siktes til her, men det kan også være uskrevede regler.³⁰ Utenlandske rettsregler utelukkes, men det kan forekomme at folkerettslige regler omfattes.³¹ Dersom de skal omfattes av internrettslige normer, må intern rett henvise til de folkerettslige bestemmelsene, og de folkerettslige reglene må tilfredsstillende de kvalitetskrav som lovkravet

---

²⁶ Eggen (1994) s.14.

²⁷ Eggen (1994) s.15

²⁸ Eggen (1994) s.75

²⁹ Eggen (1994) s.77

³⁰ Sunday Times mot Storbritannia §47

³¹ Groppera radio AG og andre mot Sveits 1990 og Autronic AG mot Sveits 1990

oppstiller.³²

Ulovfestede normer er også akseptert som internrettslige normer, men bare dersom de er utledet fra rettspraksis i de land som bygger på common-law systemet.

8.3.2 Vilåret "necessary in a democratic society"

Under vilåret "necessary in a democratic society" ligger det flere hensyn. Disse er bl.a.; hensynet til nasjonal sikkerhet, hensynet til territoriale integritet eller den offentlige sikkerhet, forebyggelse av uorden eller forbrytelser, beskyttelse av helse eller moral, beskyttelse av andres rykte eller rettigheter, forhindre at fortrolige opplysninger blir ropt eller opprettholdelse av den dømmende makts myndighet og upartiskhet, jfr. art. 10 (2). I denne oppgaven er vi mest opptatt av hensynet om beskyttelse av andres rykte eller rettigheter, altså vern av privatlivets fred.³³ Hovedvekten ligger derfor her på hensynet til beskyttelse av andres rykter eller rettigheter i forhold til pressens ytringsfrihet.

For å kunne gripe inn i ytringsfriheten må begrunnelsen for inngrepet være relevant. Hva som menes med at inngrepet er relevant betyr at begrunnelsen for inngrepet må være forankret i de påberopte legitime formål, for eksempel hensynet til andres rykte.³⁴

Videre må også begrunnelsen for inngrepet i ytringsfriheten være tilfredsstillende. Dette betyr at inngrepet må anses i så stor grad nødvendig, i et demokratisk samfunn. Minstevilkåret her vil være at begrunnelsen skal være tilfredsstillende dersom inngrepet bidrar til å realisere de(t) aktuelle formål.³⁵

Tilslutt må inngrepet også være proporsjonalt i forhold til eksisterende legitime formål. Her veier man relevansen og tilfredsstillendheten bak inngrepet opp mot inngrepets konsekvenser for ytringsfriheten.³⁶

Når man veier disse opp mot inngrepets konsekvenser må vi også se på den ulike styrken dette hensynet om relevans og tilfredsstillende har. For å finne frem til styrken, må vi se på de konsekvenser det legitime formål hadde fått dersom inngrepet ikke ble foretatt.

Det første momentet som bør vektlegges er den generelle styrken av det eller de påberopte

---

³² Groppera radio AG og andre mot Sveits 1990 §153 og Autronic AG mot Sveits 1990 §68

³³ Eggen (1994) s.95-96

³⁴ Eggen (1994) s.101

³⁵ Eggen (1994) s.102

³⁶ Eggen (1994) s.105

formål. Et eksempel kan være hensynet til hemmeligholdelse av opplysninger som kan skade den nasjonale sikkerhet, tilsier at inngrepet kan være alvorlig, mens hensynet til å beskytte andres rettigheter og rykte, som oftest ikke vil nås ved å forby ytterligere publikasjon av den aktuelle ytring eller å ilegge yteren etterfølgende ansvar.

Det er også viktig å se på omfanget av ytringen, hvor mye skade som vil skje dersom inngrepet ikke var foretatt. Videre må det også tas hensyn til de ”plikter og ansvar” som følger med i utøvelsen av ytringsfriheten.

Ved denne vurderingen av inngrepets konsekvenser er det viktig å se på pressen og massemedienes rolle. Jeg vil som sagt i min oppgave bare se på pressens rolle. Rollen til pressen er å gi informasjon til samfunnet og å kritisere ulik informasjon, de nyter derfor et ganske så sterkt vern mot inngrep. Ut i fra pressen som opinionsdannere har den stor makt. Denne makten må vi sikre, slik at det ikke forekommer maktmisbruk. Det fastsettes ofte regler som skal hindre denne maktmisbruken.³⁷

Det at ytringsfriheten er en fundamental menneskerettighet gjør at det er strengere krav for å gripe inn i den, enn i forhold til andre menneskerettigheter.

Likevel må skjønnsmarginen kunne utvides, da inngrepet er en konsekvens av at staten ønsker å oppfylle andre konvensjonsforpliktelser, for eksempel vernet om privatlivets fred etter art. 8. Det vil være uheldig om en konvensjonsstat skulle blitt dømt for menneskerettighetsbrudd når de i god tro har forsøkt å oppfylle noen av de andre forpliktelsene i konvensjonen.

9 Vern av privatlivets fred

Hvor langt rekker bestemmelsene om privatlivets vern som skranke for offentliggjøring av private forhold? Hvor går grensen rettslig sett på hva som kan offentliggjøres av private forhold?³⁸

Hovedproblemstillingen i min oppgave er offentliggjøring av private forhold i pressen.

Vi kan her trekke en grense når vi snakker om ulike medier. Vi har bl.a. de medier som er redaktørstyrte og de medier som ikke er redaktørstyrte.³⁹

Blant de redaktørstyrte medier har vi en viktig og relevant dom nemlig Von Hannover mot

---

³⁷ Eggen (1994) s.108-111

³⁸ Hovlid (2015) s.23

³⁹ Hovlid (2015) s.23

Tyskland nr. 1 også kalt Caroline dommen fra 2004. I denne saken var klageren, prinsesse Caroline av Monaco. Hun hevdet at tyske domstolars avgjørelse frarøvet henne retten til privatliv da det ble tatt paparazzi-bilder av henne uten at hun visste om det, og at disse senere ble publisert.⁴⁰ Caroline mente at det var brudd på EMK art. 8, noe EMD også fastslo. Denne dommen vil jeg komme nærmere innpå senere i oppgaven, dette fordi dommen er en milepæl i EMDs praksis knyttet til vernet mot omtale av private forhold i redaktørstyrte medier.⁴¹ Jeg holder meg i denne oppgaven mest til redaktørstyrte medier, da dette område også har mest rettspraksis.

10 Tolkning av EMK art.8

Jeg vil her foreta en tolkning av EMK art. 8, slik jeg ovenfor gjorde med EMK art. 10. Dette for å forstå hvilke rettigheter og krav EMK art. 8 oppstiller. Og for lettere å se hvor grensen mellom EMK art. 8 og EMK art. 10 går.

10.1 Hvem beskyttes av vernet om privatlivets fred?

Først må vi se på *hvem* som omfattes som objektet for omtalen av de private forholdene. Her kan man først og fremst skille mellom private personer og offentlige personer, men jeg kommer også til å trekke inn kjente personer.⁴²

Høyesterett bruker som oftest bare kjente personer og personer med samfunnsfunksjoner når de snakker om offentlige personer eller kjente personer. Det er bl.a. politikere, næringslivsledere, tv-stjerne, sangere eller skuespillere som Høyesterett karakteriseres som kjente personer, eller personer med samfunnsfunksjoner. Videre har EMD ansett kjente personer og personer med samfunnsfunksjoner som politikere, forretningsmenn, medlemmer av fyrstehus, modeller og skuespillere.⁴³ Videre i oppgaven vil jeg derfor også bare omtale offentlig personer og kjente personer, som kjente personer.

Hvilke omtaler som dominerer i de ulike mediene er at det oftest i redaktørstyrte medier forekommer at kjente personer får sine private forhold offentliggjort. Både Personvernkommissjo-

---

⁴⁰ Von Hannover mot Tyskland nr. 1 2004

⁴¹ Hovlid (2015) s.24-25

⁴² Hovlid (2015) s.28

⁴³ Hovlid (2015) s.28

nen og ytringsfrihetskommisjonen la dette til grunn. De fremholdt også at det var et økende fenomen og at det skjer i stadig i større grad.⁴⁴

Likevel kommer det frem av dommen Rt.1994 s. 174 (Blichfeldt) at ”personer som ikke har oppsøkt offentlighetens lys må ha et sterkere krav på personvern enn den som selv har stilt seg til skue i offentlige liv”. Høyesterett mente nok her at en person som er kjent må tåle mer omtale av sitt private liv, enn hva en ”vanlig” person må tåle.⁴⁵

At kjente personer må tåle mer, betyr ikke at de må tåle alt. Det har også et krav om vern av privatlivets fred, men deres krav er et såkalt minstekrav.⁴⁶

Det kan også skilles mellom originær, insidentell og illustrativ omtale av private forhold.

Originær omtale er omtaler hvor personen selv er foranledningen til saken og hvor innholdet i saken først og fremst dreier seg om akkurat denne personen.

Insidentell omtale er hvor ikke selve personen er foranledning til saken, men det er en hendelse eller begivenhet som er foranledningen til saken. Et eksempel på en slik omtale finnes i Rt.2010 s. 258 (Lokalhistorie).

Og en illustrativ omtale kan for eksempel være en reportasje om en ny bil, der det foretas et intervju med en kjent person som har denne bilen.⁴⁷

11 Straffeloven 1902 § 390 og straffeloven 2005 § 267

Som nevnt tidligere i oppgaven foreligger det flere bestemmelser i norsk rett som verner om privatlivets fred.

Rettsgrunnlaget for vernet mot krenkelser av privatlivets fred som skjer i form av offentliggjøring er; Straffelovens § 390, jfr. 1902 loven og Strl. § 267, jfr. 2005 loven og Skadeerstatningsloven § 3-6.⁴⁸

11.1 Vilkårene i straffeloven 1902 § 390 og straffeloven 2005 § 267

Her skal vi se på hvilke vilkår som må være oppfylt for å kunne straffes etter bestemmelsen i både 1902 loven og 2005 loven.

---

⁴⁴ Hovlid (2015) s.29

⁴⁵ Rt.1994 s.174 s.182

⁴⁶ Hovlid (2015) s.30-31

⁴⁷ Hovlid (2015) s.31-32

⁴⁸ Hovlid (2015) s.52

11.1.1 Vilkåret ”offentlig meddelelse”

Det må først og fremst foreligge en meddelelse. Straffeloven i seg selv gir ingen definisjon på hva som ligger i at det må være gitt en ”meddelelse” om private forhold. Det mest relevante ved tolkning av dette vilkåret er den naturlige språklige forståelse som må være ”overgivelse av informasjon”.⁴⁹

Videre beskytter bestemmelsen bare meddelelse som er gitt på en bestemt måte, nemlig meddelelse som er gitt ”offentlig”. I Strl. 2005 § 10 (2) beskrives det hva som menes med offentlig:

”En handling er offentlig, når den er foretatt i nærvær av et større antall personer, eller når den lett kunne iakttas og er iaktatt fra et offentlig sted. Består handlingen i fremsettelse av en ytring, er handlingen også offentlig når ytringer er fremsatt på en måte som gjør den egnet til å nå et større antall personer”.⁵⁰

Det og nå et ”større antall personer” regnes for å være ca. 20-30 personer, jfr. eldre praksis. Likevel oppstilles det ikke noe krav til at det faktisk er oppnådd å komme ut til så mange personer, vilkåret er oppfylt bare det er ”egnet til å nå” så mange personer.⁵¹

Dette kommer klart frem i dommen Rt.2006 s.799 (Rikshospitalet) hvor det vises at under spesielle omstendigheter kan en meddelelse også være offentlig, dersom den er egnet til å nå færre en 20 personer.⁵²

Denne saken omhandlet en lege som hadde formidlet taushetsbelagt informasjon om en pasient til et tv-team. Pasienten hadde en genetisk betinget sykdom og tv-teamet laget et innslag om forsikringsselskapers bruk av geninformasjon. I dommen kom Høyesterett frem til at pasienten ikke hadde avgitt informert samtykke, og at legen ikke kunne bygge på et slikt samtykke. Legens brudd på denne taushetsplikten ble ansett for å være en krenkelse av privatlivets fred som ga grunnlag for oppreisning.⁵³

Dette fører til at offentliggjøring i redaktørstyrte medier i de aller fleste tilfeller vil oppfylle vilkåret om at meddelelsen må være ”offentlig”, i og med at de når ut til et større antall perso-

---

⁴⁹ Tokvam (1995) s.63

⁵⁰ Strl. 2005 §10 (2)

⁵¹ Rt.2006 s.799 avsnitt 49 og 50

⁵² Rt.2006 s.799 avsnitt 49 og 50

⁵³ Rt.2006 s.799

ner.⁵⁴

EMD legger til grunn at det avgjørende for om det foreligger en offentliggjøring må være om informasjonen er gjort "accessible to the population at large".⁵⁵

Ved vurderingen av om meddelelsen er offentlig kan det legges vekt på i hvor stor grad opplysningene blir offentliggjort, og i hvilken grad de også tidligere var offentliggjort.

11.1.2 Vilkåret "privatlivets fred"

Her må vi se på hva som ligger i ordlyden "privatlivets fred", altså meddelelsen må gjelde "privatlivets fred".

Det er ikke *alle* personopplysninger som omfattes av "privatlivets fred". Fra praksis kommer det frem at opplysninger som omhandler bilder fra en båt under bygging, og opplysninger om en persons nasjonalitet, utdanning og arbeidserfaring ikke er ansett for å avdekke slike forhold som er ment å dekkes av ordlyden "privatlivets fred". Opplysninger om fargen på huset man bor i, eller forretningsmessige forhold er heller ikke noe som kan rammes av ordlyden "privatlivets fred". Før Rt.2007 s.687 (Big Brother) dommen kom var det etter rettskildegrunnlaget lagt til grunn at opplysningen, for at de skulle omfattes av "privatlivets fred", måtte anses å være "sensitive" eller av "privat karakter".⁵⁶

Big Brother dommen, Rt.2007 s.687 omhandlet to tidligere Big Brother deltakere som krevde økonomisk oppreisning fra Se og Hør for tre reportasjer som de mente innebar en rettstridig krenkelse av deres privatliv. Høyesterett tolket i denne loven rettsstridskravet i tråd med EMK art. 8 og 10 slik at personvernet står sterkt i forhold til ytringsfriheten dersom det er snakk om omtale av personer som ikke har samfunnsfunksjoner. De to deltakerne fikk oppreisning på kr. 160 000 hver.⁵⁷

Dommen la til rette for hva som mentes med "privatlivets fred". Høyesterett sa bl.a.;

"Det må først vurderast om det er tale om opplysningar som gjeld privatlivets fred, med andre ord om det er tale om personlege opplysningar som objektivt sett har ein viss grad av sensitivitet".⁵⁸

---

⁵⁴ Hovlid (2015) s.95

⁵⁵ Giorgi Nicolaishvili mot Georgia 2009 §122

⁵⁶ Hovlid (2015) s.122

⁵⁷ Rt.2005 s.687

⁵⁸ Rt.2005 s.687, avsnitt 59

Ved vernet av privatlivets fred operer Høyesterett med grader av sensitivitet. Det er ofte vanlig å se opplysninger som gjelder privatlivets fred opp mot opplysninger som gjelder det offentlige. Høyesterett mener også at opplysninger som tilhører den private sfæren, er mer sensitive opplysninger enn hva som tilhører den offentlige sfære. I dommen likestiller Høyesterett vurderingen av om opplysningene har en viss grad av ”sensitivitet” med en vurdering av om opplysningen inneholder ”personlige forhold”.⁵⁹

Men så senere i to etterkommende dommer, nemlig Rt.2008 s.489 Plata, (som er omtalt nedenfor) og Rt.2008 s.1089 Bryllupsfoto, blir sensitivitetskravet ikke engang nevnt.

Rt.2008 s.1089 Bryllupsfoto gjaldt et par som hadde giftet seg som ønsket oppreisning for krenkelse av privatlivets fred. Dette fordi ukebladet Se og Hør hadde publisert en reportasje om bryllupet med fotografier fra vielsessermonien. Paret var en kjent skuespiller og en kjent norsk artist.⁶⁰

I dommen uttalte Høyesterett dette;

”Eg har alt omtala innhaldet i reportasjen. Det kan ikkje vere tvilsamt at det var tale om opplysningar – som eg nyttar som fellesomgrep for teksten og bileta – som samla sett vedrører privatlivets fred. Det er ikkje grunn for meg til å vurdere einskildelement ut frå om dei går inn på grensene for privatlivets fred eller ikkje. Oppslaget vurdert under eitt inneheld opplysningar om ektefellane og også om barnet deira, ved sia av at det var teke i tilknytning til vigsel. Dei fortrulege relasjonane innan familien og til venner er klart av personleg karakter”.⁶¹

Høyesterett ser her bare på om opplysningene hadde privat karakter og ikke om det forelå noen viss grad av sensitivitet.

At Høyesterett ikke nevner sensitivitets kravet kan bety at de ikke ønsker å videreføre det kravet.

Men i en senere dom nemlig Rt.2010 s.258 (Lokalhistorie), kan vi se at det henvises til sensitivitetskravet og Big Brother dommen igjen.⁶²

Denne saken tok for seg spørsmålet om det forelå en krenkelse av privatlivets fred ved utgivelsen av en bok som omhandlet lokalhistorien om et småbruk. Det var mye av innholdet i

---

⁵⁹ Hovlid (2015) s.123-124

⁶⁰ Rt.2008 s.1089

⁶¹ Rt.2008 s. 1089 avsnitt 35

⁶² Hovlid (2015) s.125

boken som omhandlet forfatterens eget samliv med tidligere ektefelle, og om deres skilsmisse. I dommen kom Høyesterett til at omtalen ikke var rettstridig og at det ikke forelå en krenkelse av privatlivets fred.⁶³

”Etter Big Brother-dommen avsnitt 59 beror dette på om det er tale om ”personlege opplysningar som objektivt sett har ein viss grad av sensitivitet”. Kravet til sensitivitet danner en nedre terskel for hvilke opplysninger som overhodet kan falle inn under begrepet. Opplysninger om for eksempel yrke og sivilstand vil ikke være omfattet. Det kan imidlertid ikke kreves så mye før sensitivitetskravet er oppfylt.”

Det som her kan sies er at det etter Rt.2008 s.489 og Rt.2008 s.1089 ikke foreligger noen hinder for at det kan legges til grunn et sensitivitetskrav som gjeldende rett for inngangsvurderingen i Strl. 1902 § 390. Det er heller ikke tvil om at den nye straffeloven 2005 § 267 oppstiller et sensitivitetskrav, jfr. forarbeidene til den.⁶⁴

I dag brukes også ordet ”privat” og ”privatliv” i en mye videre betydning, og det er derfor viktig å presisere at ikke alle personopplysninger omfattes av vernet om privatlivets fred.⁶⁵

Videre kan vi se på om det norske sensitivitetskravet er forenelig med EMK art.8. Von Hannover mot Tyskland nr. 1 gir et klart uttrykk for at det norske sensitivitetskravet ikke blir brukt i EMK art. 8 når spørsmålet var om offentliggjøring av bilder. I Von Hannover mot Tyskland nr.1 var det tatt en del bilder av prinsesse Caroline av Monaco mens hun syklet, spilte tennis, var på skiferie, var på shopping, forlot en restaurant og lignende. Dette var bilder som helt klart ikke var omfattet av kravet om sensitivitet, og klagen tilsa at kravet om sensitivitet ikke gjaldt for at vernet om privatlivets fred som aktiveres i EMK.⁶⁶

Likevel kan det ikke sies at bildene ikke var sensitive fordi de ikke falt inn under det norske kravet om sensitivitet. Selv har EMD uttalt at bildene dreide seg om ”very personal or even intimate” informasjon.⁶⁷

Likevel er det litt rart og si at bildene var intime når de gjaldt hverdagslige hendelser, men det stemmer kanskje mer med at de var sensitive i den forstand at de var private. I dommen uttalte også EMD at bildene var omfattet av ”the concept of private life”.⁶⁸ Denne begrunnelsen er

---

⁶³ Rt.2010 s.258

⁶⁴ Ot.prp. nr.22 (2008-2009) s.150

⁶⁵ Hovlid (2015) s.129

⁶⁶ Hovlid (2015) s.133

⁶⁷ Von Hannover mot Tyskland nr. 1 2004 §59.

⁶⁸ Von Hannover mot Tyskland nr. 1 2004 §50.

også brukt i etterkommende dommer, og kan forstås slik at alle bilder som offentliggjøres, uavhengig av bildets innhold, vil aktivere EMK art. 8 sitt vern av privatlivets fred.

11.1.3 Vilkåret om at det må foreligge forsett eller uaktsomhet

For å kunne idømme straffe må det foreligge forsett, mens det ved oppreisning eller erstatning bare kreves uaktsomhet. Dermed må vi se på om det foreligger forsett eller uaktsomhet ved meddelelsen. Det foreligger forsett når gjerningspersonen vet helt klart at opplysningen videregis. Dersom en person for eksempel glemmer igjen ett notat på en forelesning, eller spiller av feil avsnitt i et lydopptak, kan dette ikke anses som forsett. Etter norsk rett skal man straffes etter sin egen oppfatning av den faktiske situasjonen på handlingstidspunktet. Likevel vil eksemplene ovenfor omfattes av uaktsomhets skylden. Ikke bare det at kravet om meddelelse er fremsatt forsettlig, men også om det utvises forsett med hensyn til at meddelelsen er fremsatt ”offentlig”. Et eksempel på det kan være dersom man tror at et sendeutstyr i et radiostudio er avslått og gir krenkende meddelelser i en samtale med andre personer i studioet, vil dette være en forsettlig meddelelse, men ikke en forsettlig ”offentlig meddelelse”. Tilsvarende vil det ikke foreligge forsettlig ”offentlig” meddelelse dersom en person mener og viser et bilde til én venn på Facebook, men kommer til skade for å legge det ut slik at alle vennene til vedkommende ser det. Her vil derimot kravet om uaktsomhet være oppfylt.⁶⁹

11.1.4 Vilkår knyttet til omtaleobjektet

Til slutt må det også foreligge et vilkår om at den omtalte må kunne identifiseres, dette kommer frem av både personopplysningsloven, ærekrenkelsesreglene, retten til eget bilde og taushetspliktsreglene. Det foreligger altså ingen krenkelse dersom ytringen ikke kan kobles til et bestemt individ.⁷⁰

Pressen har på dette punkt en egen presseetisk liste som de kaller ”identitetstrappen”.⁷¹ Dette er en trapp med 13 trinn. For hvert trinn man kommer høyere, øker antall personer som har mulighet for å peke ut personen som er omtalt. Dette ut i fra om personen identifiseres med navn, alder, familiestatus, yrke, personfoto, og lignende.⁷²

---

⁶⁹ Hovlid (2015) s.97-98

⁷⁰ Hovlid (2015) s.112

⁷¹ Brurås 2014 s.267

⁷² Hovlid (2015) s.113

Ofte i pressen omtales personer med for eksempel navn, grunnen til at dette gjøres er fordi det nettopp er den personen som det gjelder som gjør de private forholdene interessante. Eksempler på dette kan være Big Brother dommen eller Bryllupsfoto dommen. Dersom de i Big Brother ikke var navngitt hadde ikke saken blitt like fengende med tittelen ”Kjærestepar har gått fra hverandre”. Eller i Bryllupsfoto var det interessant fordi den navngitte artisten og navngitte skuespilleren giftet seg. Dersom tittelen hadde vært uten navn og bare slik ”Par giftet seg i strandsonen” ville det antakeligvis ikke vært like interessant.⁷³

Likevel forekommer det også tilfeller hvor private forhold er omtalt anonymt og hvor navn og lignende ikke vil gjøre saken noe mer interessant. Ett eksempel her er Rt.2008 s.489 Plata. Denne saken gjaldt en mann som saksøkte en tv-kanal som viste et opptak av ham og hans stedatter fra et overvåkningskamera i forbindelse med en dokumentar om narkotikamiljøet i Oslo. Mannen mente at han kunne identifiseres da han kjøpte heroin på gata i Oslo, fordi ansiktet til hans 5 år gamle stedatter var vist i dokumentaren.⁷⁴ Man kan i denne dommen si at tre kjennetegn fra ”identitetstrappen” ble vist, dette var; kjønn, alder og deler av familiestatus. Høyesterett uttalte bl.a. dette i dommen:

”Det må også ha betydning at det, som lagmannsretten har lagt til grunn, bare skjedde en beskjeden grad av identifisering. A kunne nok gjenkjennes av familie, venner og nære bekjente, men han ble på ingen måte gjort til en «offentlig person». Jeg fremhever i denne sammenheng at NRK, som de burde, hadde klippet bort de deler av materialet som viste A og stedatteren forfra.”⁷⁵

Avgjørelsen i denne dommen legger til grunn at det er nok at det bare er *mulig* for familie, venner og nære bekjente å gjenkjenne mannen, det må altså ikke sannsynliggjøres at familie, venner og nære bekjente gjenkjente ham, for at privatlivets fred skal kunne vernes. Det foreligger likevel ingen dom som kan klarlegge den nedre grensen for hvor mange personer det må foreligge som kan identifisere personen.⁷⁶

I Dommen Rt.2005 s.1677 (Fædrelandsvennen) krevde en tidligere domfelt mann oppreisning etter Skl. § 3-6 for en reportasje og et oppslag om ham i en avis, hvor han var under etterforskning for mord og voldtekt, ble fremstilt som mulig gjerningsmann og av mange ble opp-

---

⁷³ Hovlid (2015) s.113-114

⁷⁴ Rt.2008 s.489

⁷⁵ Rt.2008 s.489

⁷⁶ Hovlid (2015) s.115

fattet som mistenkt. Avisen hadde i saken opplyst om hans bopel, alder, arbeidssted og også vist to bilder av ham bakfra.⁷⁷

Høyesterett fant at opplysningen kunne ha gjort at han ble gjenkjent av slik at ”flere i nærmiljøet ble klar over As identitet”.⁷⁸ Likevel mente Høyesterett at ytringen ikke var rettstridig. Saken ble så anket inn til EMD som kom til at Høyesteretts avgjørelse var i strid med art. 8 i EMK. EMD uttalte til støtte for sin avgjørelse at det var ”possible for persons who already knew him to identify him”.⁷⁹ EMD fant at det var *mulig* at han kunne bli gjenkjent og mente at det var ganske stor sannsynlighet for at mannen kunne bli identifisert av en forholdsvis stor krets mennesker.

Vi kan ut i fra dette legge til grunn at dersom det er *mulig* at en stor krets mennesker kan identifisere personen og at det er *mulig* og skille den avbildede fra sine likemenn eller -kvinner, foreligger det en krenkelse av privatlivets fred.

12 Åndsverkloven § 45 c

Etter åndsverkloven § 54 (1) bokstav b kan den som overtrer § 45 bokstav c, strafflegges med bøter eller fengsel inntil tre måneder. Åndsverkloven § 45c omhandler bilder av en person som ikke kan gjengis eller vises uten samtykke fra den person som bildet er av. Bildet kan bare gjengis eller vises dersom noen av unntakene er oppfylt, se bestemmelsens bokstav a til e.

Bestemmelsen i åndsverkloven § 45c gjelder en bestemt teknisk form, altså bilde formen. Denne bestemmelsen blir derfor kalt en *lex specialis* i forhold til vernet av privatlivets fred. Så det vil si at vi kan anvende § 45c når det er snakk om et bilde som angår privatlivets fred. Ofte er det slik at bilde og tekst publiseres sammen, og i de tilfeller kan tekst og bilde vurderes under samme sett av rettsregler, dette kommer frem av dommen Rt.2008 s. 1089 (Bryllupsfoto)⁸⁰

Det at bildet ikke bør karakteriseres som privat etter § 45 c medfører at en person kan være vernet mot offentliggjøring av bilder som ikke er vernet etter bestemmelsen om privatlivets fred.⁸¹

---

⁷⁷ Rt.2005 s.1677

⁷⁸ Rt.2005 s.1677 avsnitt 60

⁷⁹ A. mot Norge 2009 §70

⁸⁰ Rt.2008 s.1089 avsnitt 35

⁸¹ Rt.2009 s.265 avsnitt 64

13 Det ulovfestede personvernet

Vi har i norsk rett også et ulovfestet personvern, jfr. Rt.1952 s.1217 (To mistenkelige personer). Anvendelse av det ulovfestede personvernet vil først forekomme i tilfeller hvor lovbestemmelsen ikke rammer det omstridte forholdet, eller det er tvilsomt at det omstridte forholdet kan rammes av en lovbestemmelse i det hele tatt. I denne dommen fant ikke høyesterett noen grunn til å ta standpunkt til om forholdet kunne rammes av noen lovbestemmelse, men brukte isteden det ulovfestede personvernet, som grunnlag for sin begrunnelse.⁸²

Videre er det slik at det ikke foreligger veldig mye rettspraksis på dette området når det gjelder det ulovfestede personvernet, og med grunnlag i Grl. § 102 sin nye bestemmelse er det uklart om vi fortsatt kan bruke det ulovfestede personvernet ved siden av den nye bestemmelsen. Dermed ønsker jeg ikke å gå noe mer inn i en drøftelse av det ulovfestede personvernet eller den aktuelle dommen, men vil bare nevne at det eksisterer, og at det ble brukt i den overnevnte dommen.

14 Tolkning av rettspraksis

Når vi skal drøfte vernet av privatlivets fred etter Strl. 1902 § 390, Strl. 2005 § 267 og Skl. § 3-6 vil rettspraksis være relevant, dette fordi lovgiver har gitt domstolen den oppgave å tolke vilkårene ”privatlivets fred” og ”krenker”.

Det er veldig sjeldent at det er saker opp for domstolen som omhandler privatlivets fred som begrensning i ytringsfriheten.

En grunn til dette kan være at mange som får sine forhold offentliggjort vegrer seg for å gå til domstolen. Dette fordi en rettsak vil skape større fokus rundt forholdet, det kan bl.a. være veldig kostbart og det vil være en krevende prosess. Dermed foreligger det nok flere krenkelser av privatlivets fred en hva som kommer frem av antall dommer som har vært oppe i domstolene. Dette fører til at pressen ofte hviler på en ”nåde”, ved at folk velger å ikke rettsforfølge dem eller bare gir dem samtykke.⁸³

Men her kommer PFU inn som et godt bidrag for folk som føler de har fått krenket sin rett. PFU skal jo som sagt ovenfor gi folk flest en rett til ”Free, fast and fair” behandling av en

---

⁸² Rt.1952 s.1217, s.1219

⁸³ Hovlid (2015) s.60-61

klage.⁸⁴ Dermed kan det her være interessant å se på hvorvidt avgjørelser i PFU kan være relevante kilder i rettslige resonnementer.

14.1 Presseetikk som rettskildefaktor?

Pressens journalistiske virksomhet blir i dag regulert av to forhold, den rettslige reguleringen som omhandler lover, og den presseetiske reguleringen som omhandler pressens egne etiske normer.

Disse normene ble etablert i 1928 gjennom det som i dag kalles, Pressens Faglige Utvalg (PFU). Normene kan man finne i det man kaller ”vær varsom-plakaten”.

Helt siden PFU ble opprettet har journalistene vært opptatt av presseetikken forhold til jussen, og de har ønsket å verne presseetikken systemer mot innflytelse fra jussen.⁸⁵

Det at journalistene ønsker å skille presseetikken fra jussen kom kanskje enda klarer frem fra 1972 til 2001 da en bestemmelse i vedtektene kom opp. Denne omhandlet at PFU i alminneligheten ikke tok opp til behandling saker som var ”anmeldt eller brakt inn for domstolen, eller som åpenbart vil bli brakt inn for domstol”.⁸⁶ Grunnen til dette var fordi pressen var redd for at en negativ kjennelse i PFU ville bli vektlagt av domstolene, og falle ut i pressens ugunst.⁸⁷ PFU legger nemlig til grunn at grensen for hva som er god presseetikk er og bør være strengere enn jussen.⁸⁸

14.1.1 PFU avgjørelser sin betydning for domsavgjørelser

Ut fra dette kan vi spørre om kjennelser fra PFU er relevante kilder for domstolene? Kan eller bør domstolen legge vekt på PFU kjennelsene? Og i så fall hvor stor vekt vil kjennelsene få? Er PFU strengere enn domstolen i sin avgjørelser? Hvor ofte blir PFU kjennelser tatt med i norske dommers drøftelser?

I tiden som har gått har vernet av privatlivets fred fått et enda sterkere vern. Det begynte med

---

⁸⁴ Intervju Kristine Foss

⁸⁵ Hovlid (2015) s.68-69

⁸⁶ Hovlid (2015) s.69

⁸⁷ Øy (1996) s.2 flg

⁸⁸ PFU-sak 091/13, PFU-sak 236/11 og Rt.2007 s.687 avsnitt 34.

at Schiøtz mente at presseetiske regler ville spille en svært liten rolle⁸⁹, til at Tokvam mente slike regler måtte tillegges ”noe mer vekt enn det Schiøtz ville tillegge dem”⁹⁰, til at vi i dag har kommet frem til at presseetiske retningslinjer er veldig relevante kilder. Dette er kommet frem gjennom EMD praksis.⁹¹

EMD sin begrunnelse er at vi lever ”in a world in which the individual is confronted with vast quantities of information circulated via traditional and electronic media and involving an ever-growing number of players”. Som følge av denne utviklingen har ”monitoring compliance with journalistic ethics” fått ”added importance”.⁹²

Videre kan vi spørre oss hvordan norske domstoler forholder seg til praksis fra PFU?

Hvis vi ser på rettspraksis finner vi at domstolen har lagt vekt på PFUs standpunkt i forbindelse med et spørsmål om undersøkelsesplikten.

Dommen er fra lagmannsretten. Den omhandler bladet Cosmopolitan. De hadde skrevet i et intervju av en kvinne at hun var blitt mishandlet og slått av ekskjæresten. Navnet på ekskjæresten var derimot ikke oppgitt i artikkelen, men han var likevel identifisert. Her fant lagmannsretten at utsagnene var rettsstridige og at de ikke var beskyttet av ytringsfriheten. Redaktøren og journalisten ble dømt til å betale oppreisning med til sammen 500 000 kroner.⁹³ Dette er hva som ble anført i dommen fra lagmannsretten hvor vi kan se at det er blitt lagt vekt på PFUs standpunkt;

”Som det fremgår av uttalelsen fra Pressen faglige utvalg, og som lagmannsretten er enig i, burde Cosmopolitan ha anstrengt seg ytterligere for å sikre at A fikk anledning til tilsvarende. Det er ikke nok å legge igjen beskjed på det man tror er vedkommendes telefonsvarer.”⁹⁴

Etter EMDs praksis er det fullt ut lovlig og mulig å trekke inn presseetiske standpunkter ved spørsmål om tilsvarende.

Vi kan spørre oss hvilken vekt en PFU kjennelse har for vurderingene i domstolen.

Først kan vi ta for oss en frifinnende kjennelse fra PFU. Har denne noen vekt i domstolens

---

⁸⁹ Schiøtz (1975) s.53-54

⁹⁰ Tokvam (1995) s.92

⁹¹ Hovlid, (2015) s.69

⁹² Stoll mot Sveits 2007 §104

⁹³ LB-2013-67432

⁹⁴ LB-2013-67432

avgjørelse? Og i så fall hvilken vekt?

Det at PFU sine etiske normer er og bør være strengere enn jussen, fører det til at frifinnende uttalelser fra PFU må tillegges større vekt enn en fellende uttalelse?

Hvis vi bruker for eksempel Rt.2007 s. 687, Big Brother dommen, så ser vi at Høyesterett ikke har den oppfatningen. Rt.2007 s. 687 Big Brother omhandlet to tidligere deltakere i Big Brother som hevdet at tre reportasjer som Se og Hør hadde publisert innebar en rettstridig krenkelse av deres privatliv.⁹⁵ Denne saken var først oppe i PFU hvor saken fikk en frifinnende kjennelse, mens da saken kom opp til Høyesterett fikk den motsatt resultat. Dette er hva Høyesterett uttalte om betydningen av PFU sin frifinnende kjennelse;⁹⁶

”Se og Hør har gjort gjeldende at det må leggjast vekt på uttalen fra Pressens Faglige Utvalg (PFU-sak nr.083/03). Etter mitt syn er det uklart kva faktum utvalet har lagt til grunn, men det ser ut som om det har bygd på framstillinga frå Se og Hør. Eg har, slik tingretten og lagmannsretten gjorde, vurdert faktum annleis. I tillegg kjem at den siste reportasjen om påstått utruskap ikkje er drøfte av utvalet. Det er vanskeleg å sjå at det i denne situasjonen kan leggjast vekt på synet til Pressens Faglige Utvalg”.⁹⁷

I uttalelsen kritiserer Høyesterett PFU fordi de ved sin vurdering la ensidig vekt på Se og Hørs fremstilling av faktum og for at de ikke vurderte den siste reportasjen. For PFU gjelder ikke den samme omstendelige saksbehandling og prosessordning med hensyn til bevisførsel som for domstolene. Dermed kan en ytring være straffbar, men ”paradoksalt nok” likevel ikke bli vurdert som stridende mot god presseskikk.⁹⁸

En annen dom som kan nevnes i denne sammenheng er Rt.2014 s.1170 (Avis Nordland). Avisen hadde blitt klaget inn til PFU men ikke blitt felt av PFU. Saken gjaldt avisen Nordland som hadde omtalt en operasjon som en navngitt kirurg hadde foretatt, slik at det ble formidlet et inntrykk av at legen uten grunn hadde operert friske personer og påført dem ubotelig skade ved å fjerne viktige organer. Videre ble det også hevdet at den ene av pasientene ikke hadde samtykket til operasjonen. På bakgrunn av uttalelser fra sakkyndige og fra Helsetilsynet la Høyesterett til grunn at det hadde vært grunn til å operere og at vedkommende pasient hadde

---

⁹⁵ Rt.2007 s.687

⁹⁶ Hovlid (2015) s.72-73

⁹⁷ Rt.2007 s.687 avsnitt 84

⁹⁸ Mæland (1986) s.396-397

samtykket, og at avisen ikke hadde dekning for de fremsatte beskyldningene. Beskyldningen som avisen hadde kommet med ble ansett å være rettsstridige, jfr. Strl. § 247 og kirurgen fikk oppreisning på 400 000kr etter skadeerstatningsloven § 3-6. Det ble lagt stor vekt på at beskyldningene som avisen hadde kommet med var alvorlige og at mediedekningen fikk store konsekvenser for legen både profesjonelt og personlig. Da domstolen hadde saken oppe, nevnte ikke Høyesterett PFU sine uttalelsene.

Ut i fra dette kan vi konkludere med at Høyesterett betrakter uttalelser fra PFU som en rettskildefaktor. Man kan altså bruke uttalelsene til PFU og legge vekt på det eller man trenger ikke gjøre det, det er helt opp til domstolen å avgjøre. Men selv om uttalelser fra PFU kan ha en viss vekt, må de som rettskilde anses som sekundære da praksis fra EMD og Høyesterett er mer avgjørende når det omhandler private forhold.⁹⁹

15 Offentliggjøring av private forhold

Da den nye straffeloven trådte i kraft den 1. Oktober 2015 ble strafferammen for krenkelse av private forhold hevet fra tre måneder til ett år. Dette fordi ved revisjonen av den nye loven ble begrepet kalt ”ultimo ratio-prinsippet” lagt til grunn, og begrepet forteller oss at straff skal være siste utvei. Ut i fra dette kan vi slutte at lovgiver anså krenkelser av privatlivets fred som en så stor samfunnstrussel at både videreføring av straffebudet og heving av strafferammen var nødvendig.

Videre skal vi nå se på hvilke hensyn som begrunner et slikt vern.¹⁰⁰

Både etter forarbeidene i den gamle straffeloven og den nye kommer det ikke særlig frem hva lovgiver har ment med denne bestemmelsen om vernet av privatlivets fred. Likevel finner vi i Forarbeidene denne uttalelsen; ”Det er her grunn til å fremheve at et vern om borgernes private sfære, foruten å være en verneverdig interesse i seg selv, også er en forutsetning for opprettholdelsen av en fungerende offentlig debatt”.¹⁰¹

Ut i fra dette å forstå mener Ellen Lexerød Hovlid at departementet mener at straffebudet kan

---

⁹⁹ Hovlid (2015) s.73

¹⁰⁰ Hovlid (2015) s.74

¹⁰¹ Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) s. 150

begrunnes i både de individuelle interesser og offentlige interesser.¹⁰²

Grunnen for at hensynet til den omtalte skal forbys å offentliggjøres er begrunnet i fem hensyn.

15.1 Hensynet til individets dannelsesprosess og identitetsutvikling

”...en forutsetning for dannelsesprosessen og identitetsutviklingen frem mot det myndige mennesket. Dannelsesprosessen vil ikke kunne fylle dette myndiggjøringsformålet om man ikke var sikker på at man ikke ble overvåket av det offentlige slik det i prinsippet skjer i de lukkede samfunn. Man kan bare utvikles som menneske ved at man har et rom der man kan føle seg fri fra å måtte stå til ansvar for hva man gjør eller sier overfor ytre, ukjente kontrollører.”¹⁰³

Man ser ut i fra dette at kommisjonen mener at det er en beskyttelse som er nødvendig dersom man skal kunne utvikle ”myndige mennesker”. Og det er dannelsesprosessen som er prosessen mot den utviklingen. Det at mennesker trenger et ”eget” rom hvor de kan ytre seg, er vesens viktig i forhold til bestemmelsen av privatlivets vern. Det at individet har et eget sted uten observasjoner fra andre gjør at individet slipper å måtte observere seg selv i et utenfra-perspektiv og dermed legge bånd på seg, slik man ofte gjør når man vet at man blir iaktatt av andre. Det med at personer har noe å skjule og derfor trenger et ”eget” rom er irrelevant i denne sammenheng. Det som er det sentrale er at individet trenger ett ”rom” hvor det kan oppholde seg uten å måtte vurdere om noe bør skjules. Det er ikke bare fordømmende blikk utenfra individet skal skånes mot, men blikk utenfra generelt, både dømmende og ikke dømmende. Uten en slik privat sfære kan ikke individualiteten dannes og opprettholdes. Hensynet til individets utvikling tilser at alle mennesker i alle aldre bør ha et ”fristed” der de kan utfolde seg fritt uten observasjon fra andre.¹⁰⁴

15.2 Hensynet til individets mulighet for å danne sosiale relasjoner

Tilhørende til dette har EMD uttalt at vernet av privatlivet også skal beskytte utviklingen av individets personlighet ”in his relations with other human beings”.¹⁰⁵ Dette kan virke litt rart at individet trenger ett eget ”rom” for å kunne utvikle seg sosialt i relasjon til andre personer.

---

¹⁰² Hovlid (2015) s.76

¹⁰³ NOU 1999:27 s.27

¹⁰⁴ Hovlid (2015) s.78

¹⁰⁵ Von Hannover mot Tyskland nr. 1 2004 §50

Likevel er det slik at dette bunner ut i den sosialpsykologiske og moralfilosofiske erkjennelsen av at en beskyttet privatsfære sikrer sosial dannelse ved at individet selv kan velge hvem det vil dele informasjon om seg selv med.¹⁰⁶

Et viktig hensyn bak privatlivsvernet er hensynet til individets mulighet til å danne sosiale relasjoner, jfr. den amerikanske filosofen James Rachels. Han sier at individet inngår i mange forskjellige sosiale relasjoner som inneholder forskjellige handlingsmønstre og sosiale forventninger. Han hevder videre at privatlivet er nødvendig dersom individet skal kunne danne og opprettholde ulike sosiale relasjoner til andre. Han sier denne retten også er viktig for å beskytte individets mulighet til å opprettholde og utvikle bestemte sosiale relasjoner upåvirket av informasjon gitt i andre kontekster. Han mener at dette gir oss et utgangspunkt slik at personvernet er en rettighet som setter oss i stand til å differensiere mellom ulike roller, adferdsmønstre og sosiale forventninger. Dette er et godt utgangspunkt da ikke all informasjon om oss selv er noe som vedkommer alle. Opplevelsene av hva som er privat og sensitivt vil også klart variere mellom kulturer og generasjoner.¹⁰⁷

15.3 Hensynet til individets kontroll med sine personopplysninger

Den nye informasjonsteknologien truer i dag privatlivet, dette fordi denne teknologien har ført til at informasjon om personer, altså personopplysninger, i større grad kan lagres, sammenstilles, videreformidles eller utsettes for systematisk behandling på andre måter. Dette har ført til den store debatten om personopplysningsvern. Vernet om personopplysninger reguleres først og fremst av personopplysningsloven.¹⁰⁸

Det er viktig for et individ å ha kontroll med hvordan personopplysninger behandles, og dette er en av hensynene bak vernet av privatlivets fred mot offentliggjøring. Vi ser fra rettspraksis at dette i særlig liten grad er blitt vektlagt. Men likevel kom det delvis frem en slik tankegang i Van Hannover mot Tyskland nr. 1 dommen;

”Furthermore, increased vigilance in protecting private life is necessary to contend with new communication technologies which make it possible to store and reproduce personal data ... this also applies to the systematic taking of specific photos and their dissemination to a broad section of the public”.¹⁰⁹

---

¹⁰⁶ Hovlid (2015) s.79

¹⁰⁷ NOU 2009:1 s.35

¹⁰⁸ Hovlid (2015) s.80

¹⁰⁹ Von Hannover mot Tyskland nr. 1 2004 §70.

Juridisk teori i både Norge og Tyskland tilsier at hensynet til individets kontroll med sine personopplysninger er en begrunnelse for vern mot offentliggjøring av private forhold i medie-
ne.¹¹⁰

15.4 Hensynet til individets frihet i den offentlige sfære

Vi skiller først og fremst mellom den private og den offentlige sfære. Likevel kan man si at den friheten i privatsfæren og friheten i offentligsfæren betinger hverandre gjensidig, dette fordi; friheten i den offentlige sfæren gjør at man kan velge sin identitet og å bli ”avlastet fra sin egen særegenhet”. Denne friheten forutsetter at privatlivets informasjon ikke offentliggjøres, eller i hvert fall begrenses. En begrensning gir også en forutsetning for å bli tatt på alvor i den offentlige arenaen.¹¹¹

15.5 Hensynet til individets psykiske helse og selvrespekt

Hensynet til personers psykiske helse og selvrespekt er et godt hensyn for begrunnelsen av vernet av privatlivets fred. Det er kommet frem en ny psykisk undergruppe som kalles post-traumatisk stressyndrom (MOS) – Medieoffersyndrom. Denne sykdommen rammes personer som har vært utsatt for sterk negativ og personfokusert omtale i mediene. De vanligste reaksjonene hos disse ofrene er uvisshet, redsel for nye, uventede medieoppslag, tap av kontroll, maktesløshet, lammelse og frykt for å miste anseelse. Dette kan igjen føre til angsttilstander, høyt blodtrykk eller plutselige smerter forskjellige steder i kroppen. I verstefall kan personfokusert medieomtale lede til at den omtalte tar sitt eget liv¹¹², slik jeg vil anta at det gjorde for Tore Tønne.

Tore Tønne var født 5.mar 1948 og døde 21. Desember 2002. Han var utdannet siviløkonom ved Norges Handelshøyskole i Bergen, og studerte senere jus ved Universitetet i Oslo. Han var ap-politiker og næringslivsleder. Han var bl.a. konserndirektør i Røkke-firmaet Norway Seafoods og helseminister i Jens Stoltenbergs første regjering fra mars 2000 til oktober 2001. Han hadde også en del ledende styreverv, bl.a. i Fokus Bank, Nationaltheatret, Luftfartsverket og Høgskolen i Stavanger. Han var med andre ord en ”kjent person”. Det ble i desember 2002

---

¹¹⁰ Borvik (2011) s.84

¹¹¹ Hovlid (2015) s.81

¹¹² Hovlid (2015) s.82

kjent at Økokrim etterforsket Tønne for å ha mottatt et honorar på 1,5 millioner kroner fra advokatfirmaet BA-HR for rådgivning som han hadde utført for Kjell Inge Røkke i forbindelse med oppkjøpet av Kværner i etterlønnperioden etter ministerposten. Her hadde Tønne forsikret skriftlig at han ikke hadde lønnet arbeid, noe som også stemte på det tidspunkt han forsikret seg. På den tid var det også usikkert om han skulle få noe betalt og evt. når dette ville skje. BA-HR kamuflerte honoraret ved hjelp av en falsk faktura. Denne saken førte til omfattende mediedekning. Den 20. Desember tok Økokrim ut tiltale mot Tore Tønne, han ble meldt savnet morgenen den 21. Desember og ble klokken 19 samme dag funnet død ved sin egen bil. Dette dødsfallet ble raskt betegnet som selvmord. Tiltalen mot Tore Tønne ble etter dette henlagt, mens advokat Øyvind Eriksen i BA-HR fikk og godtok en bot på 50 000kr.¹¹³

Tiden før tiltalen ble tatt ut mot Tore Tønne var det omfattende medieomtale rundt saken og jeg mener at det har stor betydning for utfallet av hvordan Tore Tønne avsluttet sitt liv. Jeg tror at de reaksjoner som er beskrevet ovenfor kan ha vært tilfellet for Tore Tønne, da saken var så mye omtalt i mediene. Han vil sikkert ha kjent på omtalene som en veldig stor påkjenning og levde sikkert i en uvisshet og redsel for nye, uventede medieoppslag, tap av kontroll, maktesløshet, lammelse og frykt for å miste anseelse. Jeg vil legge til grunn her at dette hensynet er et viktig hensyn som bør vektlegges som begrunnelse for vernet mot offentlig omtale av private forhold.

16 Offentlige hensyn bak vernet av privatlivets fred

Videre finnes det også en del offentlige hensyn som kan beskytte vernet av privatlivets fred. Det skilles mellom fire typer hensyn.

Det første hensynet er ”den offentlige samtale”, det andre er hensynet til ”rekruttering til utsatte stillinger og posisjoner i samfunnet”. Videre kan det også hevdes at hensynet til en realitetsorientert, handlekraftig befolkning og et tolerant samfunn kan begrunne beskyttelsen av privatlivets fred.¹¹⁴ Av hensyn til plass og relevans vil jeg bare ta for meg de to første hensynene, da de to siste er anført i juridisk teori fra Tyskland og jeg ikke anser de som fullt så viktige hensyn. Hvertfall ikke i denne oppgaven.

---

¹¹³ Wikipedia 2015

¹¹⁴ Hovlid (2015) s.83

16.1 Hensynet til ”den offentlige samtale”

Hva som menes med ”den offentlige samtale” er at det omhandler en samtale mellom fremmed men selvstendige og myndige mennesker hvor de kommuniserer med hverandre om politikk, moral, kunst osv.¹¹⁵

Det at mye av ”den offentlig samtale” vender oppmerksomheten bort fra det som den egentlig er ment å skulle handle om, ser vi en sterk tendens til i dag. Privatiseringen av det offentlige fører til at man blir mer interessert i å få kikke inn i andres, og særlig kjente personer privatliv. Ytringsfrihetskommisjonen uttrykker dette slik:

”Privatiseringen av det offentlige representerer et økende krav på å få kikke inn i andres, og da særlig kjente personers privatliv. Dette er altså skadelig, ikke bare fordi det bryter med en rett til privatliv, men fordi den korrumperer den offentlige samtale slik at denne ikke kan fungere etter forutsetningen, men forfaller til sladder. Oppmerksomheten vendes bort fra de offentlige anliggender”.¹¹⁶

Senere ble det gjentatt av Justisdepartementet i deres forslag til endring av Grl. § 100. De fremhevet at ”hensynet til en velfungerende samfunnsdebatt tilsier dessuten at den grunnlovfestede ytringsfriheten ikke bør beskytte friheten til å publisere privatsensitive opplysninger om offentlige personer”.¹¹⁷

Det er også fremhevet at privat informasjon ”forurensar” den offentlige samtale, dette fordi samtalen da ofte går over fra å dreie seg om sak til person. I tysk teori har dette ført til at borgerne slutter å interessere seg for politikk og samfunnet. Ca. 50 % av befolkningen i Tyskland ser for eksempel ikke på nyhetene. De hevder at ”klassen for de informerte” er i ferd med å bli mindre enn ”klassen for de underholdte”.¹¹⁸

Noe tilnærmet er også blitt uttrykt av en norsk politiker ”jo mer mediene driver oss mot det private, det pikante og det pirrende, desto mindre plass får verden utenfor”, og ”slik blir vi dummere”.¹¹⁹

Videre kan det spørres om privat informasjon om deltakerne i ”den offentlige samtale” i noen tilfeller kan være positivt? Et punkt som kan argumentere for at det er positivt er at privat

---

¹¹⁵ NOU 1999:27 s.27

¹¹⁶ NOU 1999:27 s.27-28

¹¹⁷ St.meld nr.26. (2003-2004) s.47

¹¹⁸ Neben (2001) s.66

¹¹⁹ Grimstad (2012) s.355

informasjon *kan* være tillitsskapende, dette fordi det gir ytringen et ansikt. Det at ytringen har et ansikt, og at man får kjennskap til private sider ved den personen som ansiktet tilhører, kan gi enda bedre tillit. Tillit kan i tillegg tjene som grunnlag for gode diskusjoner. Likevel er det ikke all privat informasjon om en person som kan være tillitsskapende. Det er helt klart at dette henger tett sammen med hva slags informasjon det er snakk om. For eksempel opplysninger om at hjemmet til en politiker er avlastningshjem for et funksjonshemmet barn annenhver helg, kan være tillitsskapende informasjon. Derimot er informasjon om at en politiker har vært utro mot sin kone, ikke særlig tillitsskapende. Slike opplysninger kan i verste fall få den konsekvens at politikere taper sin autoritet og troverdighet, og at befolkningen gradvis mister sin respekt for de folkevalgte.¹²⁰

Dermed ser vi helt klart her at hensynet til ”den offentlige samtale” begrunner vernet til privatlivets fred ved at de private opplysninger ”forurensner” samtalen og vernet av privatlivets fred er en forutsetning for meningsdannelse og deltakelse i samfunnsdebatten.¹²¹

16.2 Hensynet til rekruttering til utsatte stillinger og posisjoner i samfunnet

Det at private forhold vernes mot offentliggjøring er også et viktig hensyn for at folk skal kunne ville være villige til å påta seg ulike stillinger og posisjoner i samfunnet. Man vet at personer i slike stillinger ofte er særlig utsatt, og ved at man da har hensynet til privatlivets fred, kan det begrense deres frykt for å få privat informasjon eller private forhold offentliggjort. Dersom vi ikke hadde hatt dette hensynet kunne det ha ført til at personer med viktige kvalifikasjoner ville kviet seg for å påta seg ansvarsfulle oppgaver i samfunnet. Riktig nok har jeg nevnt tidligere i oppgaven at offentlige personer må tåle mer omtale enn hva andre ”vanlige” personer må, men de må uansett ikke tåle enhver omtale. Og det igjen begrunner hensynet til å sikre rekruttering til utsatte stillinger og posisjoner i samfunnet.¹²²

17 Avveining mellom ytringsfriheten og privatlivets fred

I avveiningen mellom privatlivsvernet og ytringsfriheten er det oppstilt en del momenter som er relevante og bør tas med i vurderingen. Disse ble oppstilt av EMD i storkammeravgjørelse-

---

¹²⁰ Hovlid (2015) s.85

¹²¹ Hovlid (2015) s.86

¹²² Hovlid (2015) s.86

ne Von Hannover mot Tyskland nr. 2 og Axel Springer AG mot Tyskland.¹²³ Vi kan dele de inn i seks momenter, disse er; 1) Ytringens bidrag til en debatt av allmenn interesse, 2) Hvor kjente personene er og hva ytringen omhandler, altså ytringens emne, 3) Den omtaltes tidligere oppførsel, 4) Yterens gode tro med hensyn til ytringen sannhet og fremskaffelse ved særlig invaderende virkemidler, 5) Opplysningens innhold, publiseringsform og konsekvenser av publiseringen og 6) Sanksjonsintensiteten.

17.1 Ytringens bidrag til en debatt av allmenn interesse

Allmenn interesse eller offentlig interesse kan forstås slik at det er snakk om ytringer som omhandler det mange personer ofte er interessert i. Likevel er det kommet frem av rettspraksis at ikke alt allmenheten er interessert i, omfattes av begrepet allmenn interesse i rettslig forstand. ”The focus must be on whether the publication is in the interest of the public or not whether the public might be interested in reading it”, dette er hva EMD sier når man skal vurdere om en ytring har allmenn interesse eller ikke.¹²⁴ Dermed kan man si at ved vurderingen av om en opplysning er av allmenn interesse er en normativ vurdering.¹²⁵

Men denne normative vurderingen er blitt kritisert, fordi det vil føre til at dommerens syn på hva som er av allmenn interesse, påvirkes av den sosiale sjikt han tilhører. Det hevdes at det vil bli feil å la vurderingen av hva som er av allmenn interesse bli vurdert av en liten gruppe personer sine subjektive meninger.¹²⁶

Likevel må en slik normativ vurdering av hva som er av allmenn interesse foretas av domstolen, selv om det fører til at rettsanvenderen får stor skjønnsfrihet, fordi ellers ville ytringsfriheten få for gode betingelser på bekostning av privatlivsvernet.

Likevel kan det forekomme ytringer som ikke har allmenn interesse, men som allikevel omfattes av ytringsfriheten. Et eksempel på det er dommen Mosley mot Storbritannia. Denne saken gjaldt en brite som klaget Storbritannia inn for EMD fordi han mente at en britisk avis hadde krenket hans privatliv fordi de hadde publisert en artikkel om han og lagt ut en film av ham på avisens nettside. Filmen viste at han hadde sex med 5 prostituerte. Filmen var blitt tatt

---

¹²³ Hovlid (2015) s.194

¹²⁴ Mosley mot Storbritannia 2011 §114

¹²⁵ Hovlid (2015) s.194

¹²⁶ Hovlid (2015) s.195

i skjul av en av de prostituerte på oppdrag fra avisen. Klageren ønsket her å få erstatning for krenkelse av privatlivet.¹²⁷

I denne dommen legger EMD til at etter art. 10, kan ytringer om kjente personer omfattes, uavhengig av om opplysningen har allmenn interesse. Grunnen til dette er at ytringen bidrar til informasjonsmangfold i samfunnet.¹²⁸ Men da kan det spørres om slik informasjonsmangfold skal være greit når det kan gå på bekostning av at kjente personer får et svært lite beskyttet privatliv?

Videre er det kjent at ytringer uten allmenn verdi kan ha betydning for mottakeren. Dermed er Big Brother dommen lite treffende, dette fordi førstvoterende i saken uttalte at man er klart utenfor ytringsfrihetens område når opplysningene ikke har allmenn interesse.¹²⁹

”Konklusjonen må sjølvsagt lesast i samanheng med det som elles er sagt i dommen. Temaet er heile tida balanseringa mellom vern av privatlivet og vern av ytringsfridommen. Det heilt sentrale når det gjeld vern av privatlivet er då om oppslaget gir eit tilskot til ein debatt av **allmenn interesse**. Sagt på ein annan måte er det innanfor samfunnsdebatten at vernet etter EMK artikkel 10 har si **særskilde slagkraft**. Når det gjeld publisering om personlege forhold og då ikkje minst slik som heilt private relasjonar mellom to personer som ikkje har posisjonar i politikk eller samfunnsliv, **er ein klart utanfor det området som reglane om ytringsfriheit siktar på å regulere.**”¹³⁰

Det at førstvoterende sier at EMK art. 10 har sin ”særskilde slagkraft” kan tolkes slik at ytringsfriheten også har en viss slagkraft dersom det gjelder ytringer som ligger utenfor samfunnsdebatten. Dette igjen forteller oss at ytringsfriheten gjelder også for ytringer uten allmenn interesse, men at ytringer med allmenn interesse nyter et mer intensivt vern enn ytringer uten det.¹³¹

17.1.1 Hensynet til samfunnsdebatten

For at ytringen skal være av allmenn interesse må den sette i gang en debatt eller gi bidrag til en allerede igangsatt debatt.

Spørsmålet som kommer opp her er hvordan personlige og private forhold kan være en del av

---

¹²⁷ Mosley mot Storbritannia 2011

¹²⁸ Hovlid (2015) s.196-197

¹²⁹ Rt.2007 s. 687 avsnitt 72

¹³⁰ Rt.2007 s. 687 avsnitt 72 (Min uthevning)

¹³¹ Hovlid (2015) s.197

en slik debatt? Hvordan kan personlige og private forhold være relevant for en samfunnsdebatt?

EMD har derimot aldri gått inn på hva som menes med at opplysningene må bidra til en debatt som allerede er i gang satt eller selv sette i gangen en debatt. Hensynet til samfunnsdebatten er derimot bare et diffust og overordnet hensyn.

Videre kan vi derfor spørre oss om det er andre hensyn enn bare hensynet til samfunnsdebatten som kan begrunne at ytringen har allmenn interesse?¹³²

17.1.2 Andre hensyn

En dom som er et godt eksempel på at andre ytringer kan omfattes av art. 10, er Caroline dommen. I denne dommen kom EMD til at ytringene ikke kunne gi noe bidrag til samfunnsdebatten, dermed så de om allmenne interesser kunne begrunnes i andre hensyn.¹³³

”Furthermore, the Court considers that the public does not have a *legitimate interest* in knowing where the applicant is and how she behaves generally in her private life even if she appears in places that cannot always be described as secluded and despite the fact that she is well known to the public.”¹³⁴

EMD snakker her om at ytringene må ha “a legitimate interest” for de opplysningene som blir ytret, de trenger ikke være begrunnet med hensyn i en samfunnsdebatt. Det at hensynet til ytringsfriheten alltid må tas med i betraktning ved rettsstridsreservasjoner, er fordi ytringsfriheten alltid vil spille inn ved vernet av privatlivets fred mot offentliggjøring. Dette fordi det er jo nettopp det vernet av privatlivet tar sikte på og verne ”offentliggjøring”.¹³⁵

Etter art. 10 er ikke ytringer begrenset til ytringer innenfor ”samfunnsdebatten”.¹³⁶

”Hensynet til ytringsfriheten vil etter min oppfatning være en dimensjon også ved utformingen av lokalhistoriske fremstillinger. Skildringer av hverdagslivet i bygden har kulturhistorisk verdi. Allmenne interesser tilsier at slike beretninger skrives og publiseres og gjøres så levende som mulig. Derfor vil lokalhistoriske beretninger også ofte måtte inneholde personomtaler. Hensynet til personvernet må da avveies mot det hensyn til ytringsfriheten

---

¹³² Hovlid (2015) s.199

¹³³ Hovlid (2015) s.200

¹³⁴ Von Hannover mot Tyskland nr. 1 §77

¹³⁵ Hovlid (2015) s.201

¹³⁶ Rt.2010 s.258 avsnitt 60 og 61

som historieskrivningen krever.

Det er riktig – som fremholdt av A – at Bs lokalhistoriske fremstilling skifter karakter når han kommer til kapitlet om X. Der forteller han innledningsvis litt om seg selv og om sine opplevelser og interesser. Fortellingen er dessuten i jeg- form og får etter hver en selvbiografisk karakter.”¹³⁷

I denne dommen ble den allmenne interessen begrunnet med hensynet til historieskrivning og andre faglige eller vitenskapelige hensyn.

”Det vil ved rettsstridsvurderingen etter min oppfatning spille rolle hvor nærgående og intim opplysningen er. Videre vil det ha betydning om opplysningene er negative eller positive for den som omtales, om den er riktig, eventuelt om den fremtrer som sjikanøs. Hensynet til historieskrivningen eller andre faglige eller vitenskapelige hensyn, vil også kunne påvirke vurderingen.”¹³⁸

Det er ikke mulig å begrunne hvilket ytringer som har allmenn interesse med bare et hensyn. For at ytringen skal kunne nyte et intensivt vern må flere hensyn tilsi at ytringen har allmenn interesse. Så dersom det foreligger tilstrekkelig kvalifiserte hensyn, kan private opplysninger også falle inn under begrepet allmenn interesse.¹³⁹

17.2 Hvor kjent personen er og hva ytringen omhandler, ytringens emne

Grunnen til at dette blir tatt opp er fordi det noen ganger kan tenkes at det foreligger en generell allmenn interesse knyttet til den personen som det omtales. I dommen Von Hannover mot Tyskland nr.1 kommer det frem at om en person er kjent eller offentlig ikke kan ha noen avgjørende betydning ved vurderingen av om det foreligger en allmenn interesse, i den forstand at det er knyttet en generell allmenn interesse til slike personer. Dette ble slik oppsummert i britisk teori om Von Hannover mot Tyskland nr. 1 dommen:¹⁴⁰

”The Publication of photos or information about the private lives of well-known people can no longer be justified by abstract references to the importance of freedom of expression and to their status as celebrities; instead some form of public interest will be necessary to justify invasions into their privacy.”¹⁴¹

---

¹³⁷ Rt.2010 s.258 avsnitt 60 og 61

¹³⁸ Rt.2010 s.258 avsnitt 56

¹³⁹ Hovlid (2015) s.202-203

¹⁴⁰ Hovlid (2015) s.206

¹⁴¹ Hatzis (2005) s.154

Det må legges til grunn en konkret vurdering av ytringens allmenne interesse, det er ikke holdbart å legge til grunn at det foreligger “abstrakte referanser” til at en person er kjent eller offentlig. Dersom man skal vurdere om de private opplysningene er av allmenn interesse, må man ved vurderingen se på om opplysningene inneholder opplysninger om den omtaltes stilling, rolle eller posisjon i samfunnet, og dette vil kun være én av faktorene som inngår i den konkrete vurderingen.¹⁴²

Videre må det også sees på hva ytringen inneholder, hva slags private opplysninger det er snakk om. Ytringene innhold kan også gi opplysningene en allmenn interesse. Opplysningen må ha relevans for et spørsmål av allmenn interesse.¹⁴³

I saken Rt.2008 s. 489 Plata sier førstvoterende dette:

”Sekvensen med A og stedatteren **knytter seg utvilsomt til et spørsmål av vesentlig samfunnsmessig betydning**, og saken hadde stor offentlig interesse. Selv om det ved rettsstridvurderingen må være riktig å ta utgangspunkt i det overordnede siktemål med programmer, tilføyer jeg at det som ble søkt formidlet ved å inkludere A og stedatteren, vanskelig kunne vært formidlet på en likeverdig måte uten denne del av innslaget. Et av de forhold som det ble ansett særlig maktpåliggende å fremheve, var den truende alminneliggjøring av narkotikaomsetning og bruk, og den aktuelle sekvens var utvilsomt egnet til å formidle dette. Det at en ung velkledd mann, som på ingen måte skiller seg negativt ut, finner å kunne kjøpe narkotika i følge med sin lille stedatter, bekrefter alminneliggjøringen på en slående måte. Det at seerne kommer så vidt nær de to, har betydning, og jeg kan ikke se at A kunne vært gjort ugjenkjennelig også for sine nærmeste, uten at inntrykket ved formidlingen ville blitt svekket”.¹⁴⁴

Som vi ser av avsnittet ovenfor begrunner førstvoterende den allmenn interessen i at det ”knytter seg utvilsomt til et spørsmål av vesentlig samfunnsmessig betydning”.

Private opplysninger i presseetikken betraktes som et spørsmål om de opplysninger har relevans i forhold til allmenn interesse forhold. PFU har bl.a. uttalt at det er ”nødvendig å omtale forhold av privat karakter i den utstrekning de kaster lys over en sak av offentlig interesse”.¹⁴⁵

---

¹⁴² Hovlid (2015) s.207

¹⁴³ Hovlid (2015) s.208

¹⁴⁴ Rt.2008 s.489 avsnitt 54

¹⁴⁵ PFU uttalelse (1992)

17.2.1 Momenter ved vurderingen om private opplysninger rundt kjente personer kan ha allmenn interesse?

Ut i fra måten en person utfører sin arbeidsoppgaver på, forteller oss hvorvidt personen har de ulike egenskaper og verdier som en bestemt stilling kan antas å ha. Likevel er det slik at opp-treden også i privatlivet kan belyse de ulike egenskapene og verdiene. Dersom det er knyttet stor allmenn interesse til spørsmålet om personen er egnet til å ha en viss stilling, kan det etter ytringsfrihetskommisjonen uttalelser, tilsi ”en viss adgang” til å offentliggjøre private opplysninger. Det foreligger lite rettspraksis på området, men vi kan utfra det lille vi har, utlede flere typer opplysninger som vi skal gå litt nærmere inn på.¹⁴⁶ Disse er; Opplysninger om utroskap, opplysninger om hverdagsliv, opplysninger som gjelder ektefelle eller samboer, opplysninger som viser motsetninger mellom hva en person sier og hva den egentlig gjør og opplysninger som kan vise motsetninger mellom en persons image i forhold til dens privatliv. Videre er også opplysninger om helsemessig tilstand og opplysninger om beveggrunner som ligger bak personers bruk av sin beslutningsmyndighet drøftet nedenfor.

17.2.1.1 Opplysninger om utroskap

Det at en person er utro, kan tilsi at personen gir uttrykk for lojalitetsbrudd. At en person da kanskje har en stilling hvor det kreves høy grad av lojalitet, er i dette tilfellet ikke bra.¹⁴⁷

Likevel synes EMD å mene at opplysninger om utroskap ikke omfattes av allmenn interesse. Dette kommer frem i dommen Standard Verlags GmbH mot Østerrike nr. 2. Saken omhandlet en artikkel i en avis om at konen til presidenten hadde vært utro, og at ekteskapet i den forbindelse var i ferd med å avsluttes. Domstolen skilte her mellom opplysninger som omhandlet politikerens helseopplysninger og opplysninger som omhandlet utroskapen.¹⁴⁸

Dette er hva EMD uttalte i saken;

”They made a convincing distinction between information concerning the health of a politician which may in certain circumstances be a issue of public concern...and idle gossip about the state of his or her marriage or alleged extra-marital relationships. The court agrees that the latter does not contribute to any public debate in respect of which the press has to fulfill its role of ”public watchdog”, but merely serves to satisfy the curiosity of

---

¹⁴⁶ Hovlid (2015) s.214

¹⁴⁷ Hovlid (2015) s.215

¹⁴⁸ Standard Verlags GmbH mot Østerrike nr. 2 2009 §52

a certain readership....”¹⁴⁹

EMD uttaler at den synes denne informasjonen er mer for å tilfredsstille nysgjerrigheten til en bestemt krets av lesere. Disse opplysningen om presidentens ekteskap hadde ikke noe å si i forhold til hans stilling som president eller ikke. De anså videre at opplysningen var ”ondsinnet sladder”. Det at hans kone var utro, bør ikke skape noen ”problemer” for presidenten. Men dersom saken hadde vært det motsatte, at det var presidenten selv som hadde vært utro, kunne dette kanskje ha vært opplysninger av allmenn interesse i den grad det kan gi et inntrykk av presidentens lojalitet.¹⁵⁰

I saken Mosley mot News Group Newspaper gjaldt det derimot den omtalte egen utroskap. Her var det leder av Det internasjonale automobilforbundet FIA som hadde hatt seksuell aktivitet med fem jenter på et hotellrom. Det ble også sagt at de seksuelle aktivitetene hadde hatt nazistiske undertone. Dette fant EMD ikke tilstrekkelig bevist og tok dermed ikke standpunkt til det. Siden det ikke ble bevist at det forelå slike nazistiske undertoner, ble spørsmålet om opplysningen som kom frem likevel var å anses som opplysninger om allmenn interesse.¹⁵¹ Selv om denne utroskapen kunne vekke mange reaksjoner hos folk om lederen, mente den engelske rett at det ikke forelå noen allmenn interesse. Dette er hva de uttalte;¹⁵²

” Where the law is not breached, as I said earlier, the private conduct of adults is essentially no-one else’s business. The fact that a particular relationship happens to be adulterous, or that someone’s tastes are unconventional or ”perverted”, does not give the media carte blanche.”¹⁵³

Det kommer frem av dette at EMD ikke tillegger utroskap under kategorien ”opplysninger som har allmenn interesse”.

Heller ikke Norske domstoler anser utroskap for å fall inn under kategorien allmenn interesse. Dette kommer klart frem i Big Brother dommen hvor utroskap av den ene reality deltakeren mot den andre, ikke ble ansett for å ha allmenn interesse, og deres privatlivsvern var dermed krenket i forhold til artikkelen som omtalte utroskap. Likevel har vi ingen dommer i Norge hvor den omtalte personen har en spesielle stillinger som krever bestemte egenskaper eller

---

¹⁴⁹ Standard Verlags GmbH mot Østerrike nr. 2 2009 §52

¹⁵⁰ Hovlid (2015) s.215

¹⁵¹ Mosley mot News Group Newspaper 2008

¹⁵² Hovlid (2015) s.216

¹⁵³ Mosley mot News Group Newspaper av 2008, avsnitt 128

verdier. Det kommer ganske klart frem at verken Høyesterett eller EMD anser utroskap for å falle inn under opplysninger med allmenn interesse, likevel er det slik, pga. lite rettspraksis, at dersom det vil komme opp en sak som omhandler en politikers egen utroskap, kan det ikke utelukkes at disse opplysningen da vil kunne anses for å ha allmenn interesse. Dette dersom utroskapen er begått av en som har en helt sentral maktposisjon.¹⁵⁴

17.2.1.2 Opplysninger om hverdagslivet

Hvordan vi lever i hverdagslivet gir også et innblikk i våre verdier og egenskaper. Her kommer igjen Van Hannover mot Tyskland nr.1 inn. Den viser oss når opplysninger om hverdagslivet får allmenn interesse. Hva saken gjaldt er omhandlet tidligere i oppgaven. I dommen sier EMD at det kun er omtale av politikere sitt hverdagsliv som gir bidrag til en allmenn debatt. Likevel er omtale av hverdagslivet til politikere bare ett av eksemplene som kan føre til debatt i et demokratisk samfunn. Videre i dommen anerkjenner EMD at også privatlivet til andre enn politikere, såkalte "public figures" kan ha allmenn interesse. EMD anså i dommen at prinsesse Caroline var "a private individual", og det kan ut fra det tenkes at uttalelsen i dommen bare henviser til personer med "official functions". Altså offentlige verv eller embeter, og at det ut i fra dette bare er slike personer som det kan omtales om hverdagslige ting. Det er likevel ikke slik at alle EMDs uttalelser må tolkes slik. Selv om det i denne dommen skilles mellom personer med "official functions" og andre, må det ikke utelukkes at privat informasjon om andre personer aldri vil kunne anses for å ha allmenn interesse.

Videre i Von Hannover mot Tyskland nr. 2 og 3 aksepterte EMD derimot at privat informasjon om prinsesse Caroline var av allmenn interesse. Grunnen til at dette ble ansett som privat informasjon av allmenn interesse, var fordi det ikke bare omhandlet hennes ferie, men også hennes forpliktelser da prins Rainier var syk, og trenden blant kjendiser til å leie ut ferievillene sine. I denne dommen ble prinsesse Caroline og hennes mann ansett for å være "public figures". Dette kan sees på som en utvidet tolkning ved at EMD har flyttet sitt tyngdepunkt til personer opptreden "in a public context" fra personer offentlige funksjoner. Dette har ført til en utvikling i domstolenes praksis.¹⁵⁵

---

¹⁵⁴ Hovlid (2015) s.218

¹⁵⁵ Hovlid (2015) s. 218-221

17.2.1.3 Opplysninger om ektefelle, samboer, kjæreste og barn

Det kan forekomme at den personen man for eksempel bor sammen med eller er gift med kan si noe om ens egne verdier, og ut i fra det si om du er egnet for en bestemt stilling eller posisjon.¹⁵⁶

En relevant dom her er Karhuvaara og Iltalehti mot Finland. Denne saken omhandler en politiker som var gift med en mann som tidligere hadde vært dømt for vold mot en politimann i beruset tilstand. Domstolen mente i dette tilfellet at opplysningen hadde en viss allmenn interesse.¹⁵⁷ Dette er hva domstolen uttalte:

”However, the public has the right to be informed, which is an essential right in a democratic society that, in certain special circumstances, may even extend to aspects of the private life of public figures, particularly where politicians are concerned... In this connection, the Court notes the District Court’s opinion that the conviction of the spouse of a politician could affect people’s voting intentions. In the Court’s opinion this indicates that, at least to some degree, a matter of public interest was involved in the reporting”.¹⁵⁸

Grunnen til at disse opplysningene hadde allmenn interesser var fordi det kunne påvirke velgernes adferd ved valget. Opplysningen om hva hennes mann hadde gjort kunne påvirke velgernes tillit i forhold til henne som politiker. Dette er helt klart en avgjørelse hvor EMD går langt i å gi opplysningen allmenn interesse pga. velgernes tillit.¹⁵⁹

Selv om det i denne dommen ble akseptert at opplysningen var av allmenn interesse, bør det tilsi at alle opplysninger som er om politikeres privatliv og som kan påvirke borgernes velgeratferd, bør anses som opplysninger av allmenn interesse? Da er det også lurt og spørre seg selv om ikke alle private opplysninger kan påvirke borgerne i sin valg, på en eller annen måte? Ellen Lexerød Hovlid mener derimot at det må ”kreves mer for å konstatere allmenn interesse enn at de faktisk kan påvirke vurderingen av dette. Domstolen bør gå inn på en normativ vurdering av om opplysningene bør påvirke vurderingen av hvorvidt personen er egnet til å ha sin stilling eller posisjon”.¹⁶⁰

---

¹⁵⁶ Hovlid (2015) s.222

¹⁵⁷ Karhuvaara og Iltalehti mot Finland 2004

¹⁵⁸ Karhuvaara og Iltalehti mot Finland 2004 §45

¹⁵⁹ Hovlid (2015) s.222

¹⁶⁰ Hovlid (2015) s.223

17.2.1.4 Opplysninger som viser motsetninger mellom hva en person sier og hva den egentlig gjør

Man kan sies å ha en stilling som man ikke er egnet til dersom man utøver sin makt ved å stille krav til noen andre enn seg selv, som man selv ikke etterlever. Altså man sier en ting, men gjør noe annet. Det finnes noen relevant dommer som på dette grunnlaget har hevdet at private opplysninger har allmenn interesse.¹⁶¹ Den første relevante dommen er; Fressoz og Roire mot Frankrike. Her handlet det om lønnsøkning til en leder i en stor bedrift. Leder hadde fått lønnsøkning, mens han hadde avslått sine arbeideres søknader om lønnsøkning.¹⁶² Dette er hva EMD uttalte da de mente at de private opplysningene hadde allmenn interesse:

”The article showed that the company chairman had received large pay increases during the period under consideration while at the same time opposing his employees’ claims for a rise. By making such a comparison against that background, the article contributed to a public debate on a matter of general interest. It was not intended to damage Mr. Calvet’s reputation but to contribute to the more general debate on a topic that interested the public.”¹⁶³

Artikkelen var ikke ment å skade Mr. Calvet, men heller å bidra til en generell debatt som var av allmenn interesse.

I PFU-praksis er også motstrid mellom privatlivet og maktutøvelse tillagt vekt ved bedømmelsen om opplysninger har allmenn interesse. En relevant sak fra PFU er hvor en lokal avholdspolitiker ble tatt for promillekjøring og VG slo dette opp stort i sin avis. Tittelen i VG var ”avholdstopp tatt i promille-kontroll”.¹⁶⁴ Dette er hva som kom frem i PFU sin avgjørelse;

”Verdens Gang var i sin rett til å omtale mistanken om promillekjøring fordi saken er av offentlig interesse. Pressens Faglige Utvalg viser til at den omtalte personen er en fremtredende lokal politiker og ordfører kandidat, som har fremstått som avholdsforkjemper med tillitsverv i avholdsbevegelsen. Det er et klart misforhold mellom det mannen står for politisk og som han gjentatte ganger har gått ut med offentlig, og den offentlige handling han foretar ved å kjøre bil etter å ha drukket alkohol.”¹⁶⁵

---

¹⁶¹ Hovlid (2015) s.224

¹⁶² Fressoz og Roire mot Frankrike 1999

¹⁶³ Fressoz og Roire mot Frankrike 1999 §50

¹⁶⁴ PFU-sak 91-108

¹⁶⁵ PFU-sak 91-108

En annen sak som har vært oppe i PFU i forhold til motsetninger mellom maktutøvelse og privatliv er en dom hvor Rolf Knoph, som var en ledende politiker i miljøpartiet SV, ble anmeldt for miljøkriminalitet. Dette fordi han og hans venn, Ap-politiker Rolf Willy Berg, skulle ha kjørt snøscooter i Sulis-fjellene tre uker etter at scooterkjøring var forbudt for sommeren. Denne saken ble omtalt i avisen Nordlands Framtid.¹⁶⁶ Her uttalte PFU dette;

”Utvalget mener Nordlands Framtid utøvet et relevant journalistisk og presseetisk skjønn da den valgte å identifisere de to anmeldte lokalpolitikere med navn og bilder. Personvern-hensynet til klagerne ble veiet opp mot pressens samfunnsrolle og sakens allmenne interesse. Pressen er ikke fritatt fra ansvar for å utvise varsomhet når det gjelder så kalte offentlige personer, og Pressens Faglige Utvalg har i prinsipp-uttalelse fra 1984 sagt: ’bare når sterke allmenne hensyn taler for det kan det anses som forsvarlig å identifisere siktede, tiltalte og dømte personer’. Mindre viktig blir ikke dette når utgangspunktet er en anmeldelse... I den aktuelle saken forstå Pressen Faglige Utvalg avisen når den vurderte anmeldelsen i lys av klagerens politiske engasjement i miljøspørsmål generelt og snøscooterkjøring spesielt.”¹⁶⁷

17.2.1.5 Opplysninger som kan vise motsetninger mellom en persons image og dens privatliv

Ut i fra teorien har også motstrid mellom personer image og privatliv blitt en begrunnelse for at private opplysninger har allmenn interesse. Her har det betydning, det image som personen selv har bygd seg opp i mediene, dersom det foreligger krenkelse av privatlivets fred. Det er helt klart at det legges vekt på eksponering av private forhold og at offentlige ”image” som har med personlige egenskaper å gjøre, når det skal vurderes om private opplysninger får allmenn interesse.¹⁶⁸ Et eksempel på dette kan være en politiker som fremstiller seg selv som de tradisjonelle dyders vokter, men samtidig utøver sadomasochistisk seksuell omgang.¹⁶⁹

Det er her også viktig å poengtere at det er stillingen som begrunner den allmenne interessen, og ikke personen.¹⁷⁰ Dette fordi personer ofte begynner og slutter i stillinger. En kan ikke si at noen opplysninger som kommer frem etter at en person har sluttet i sin stilling er av allmenn interesse.¹⁷¹

---

¹⁶⁶ PFU-sak 91-074

¹⁶⁷ PFU-sak 91-074

¹⁶⁸ Hovlid (2015) s.226

¹⁶⁹ Presseret av Sten Schaumburg-Müller s.164

¹⁷⁰ Hovlid (2015) s.227

¹⁷¹ Tammer mot Estland 2001 §68

17.2.1.6 Opplysninger om helsemessig tilstand

Det om en person er i helsemessig god stand til å inneha sin stilling eller posisjon, kan begrunnes ut fra medisinske opplysninger også. Dermed kan vi si at medisinske opplysninger kan ha allmenn interesse. Det som kommer frem er mer betydningsfullt og har større allmenn interesse jo større stilling det er snakk om at personen har. Dette er også relevant i forhold til stillinger som innehar mye makt, da det vil være lite hensiktsmessig og ansette en for eksempel psykisk syk person i den stillingen.¹⁷²

17.2.1.7 Opplysninger om beveggrunner som ligger bak personers bruk av sin beslutningsmyndighet

Hensynet til demokratiet tilsier at pressen til tider kan avdekke og undersøke hva som var motivet eller grunnen til at en maktperson treffer en beslutning, uavhengig av om det vil føre til at private opplysninger blir offentliggjorte. Dette fordi det er i strid med våre regler at private motiver skal være grunnlag for en beslutning som en maktperson foretar. Det hevdes at allmennheten har et krav på å få kjennskap til de private forhold, dersom de er grunnen til at en bestemt beslutning er tatt av en maktperson.

Det foreligger ikke så mye rettspraksis på området, men en dom som vi kan bruke som eksempel er¹⁷³ EMD Porubova mot Russland.

Her hadde en regionalpolitikker kjøpt en leilighet for offentlige midler. Senere hadde denne politikerens overført leiligheten til en far av en annen ansatt ved regionens representasjons kontor. Dette ble den en artikkel av, og i artikkelen ble det hevdet at grunnen til overføringen av leilighetene var pga. regionalpolitikkers forhold til den ansatte. Begge de omtalte personene var menn. Dermed ble det gitt privat informasjon om at de hadde et homoseksuelt forhold i artikkelen.¹⁷⁴ EMD uttalte følgende i dommen;

”Assessing the published material as a whole, the Court finds that the emphasis in the impugned articles was clearly on the suspicious transactions involving budgetary funds, whereas the reference in the opening passage to Mr. V’s homosexual relationship with Mr. K. Served not so much to lend colour to the events as, more im-

---

¹⁷² Lahtonen mot Finland 2012

¹⁷³ Hovlid (2015) s.234

¹⁷⁴ Porubova mot Russland 2009

portantly, to explain why the scheme had been mounted in such a way that Mr. K. Would be its ultimate beneficiary”.¹⁷⁵

EMD mente her at grunnen til at artikkelen hadde nevnt dette homoseksuelle forholdet var fordi det var relevant i forhold til det å kunne forklare hvorfor politikerene hadde fått i stand dette, at den ansatte ved representasjonskontoret ble tilgodesett.

17.3 Den omtaltes tidligere oppførsel

17.3.1 Forhold hvor den omtalte selv har ”stilt seg til skue offentlig” med sitt privatliv

Bør det tas inn i vurderingen som et relevant moment, ved avveiningen mellom ytringsfriheten og privatlivsvernet, den omtaltes tidligere eksponering av private forhold? Dersom det skal være lov å tillegg tidligere eksponering av private forhold vekt ved avveiningen mellom ytringsfriheten og privatlivsvernet, taler gode grunner for at det da også bør foreligge en tidsbegrensning på dette. Høyesterett har i Rt.2007 s. 687 Big Brother dommen lagt til grunn en tidsbegrensning.¹⁷⁶

”Frå Se og Hør er det halde fram at B og A sjølv valde rampelyset, også om sine personlege tilhøve, og at dei då må ta konsekvensane av det også i ettertid. Eg ser at det godt kan vere at dei som ein konsekvens av dette måtte finne seg i nærgåande omtale under Big Brother sendingane og også ei tid etter dette. Men eg kan ikkje sjå at det same må gjelde to år etter at sendingane var slutt og om lag eitt år etter at dei hadde slutta å gi intervju.”¹⁷⁷

I denne dommen var det gått for langt tid siden paret hadde stilt opp i mediene, dermed kunne ikke dette momentet tas med i vurderingen mellom ytringsfriheten og privatlivsvernet.¹⁷⁸

17.3.2 Forhold hvor den omtalte foretar seg aktiviteter som påkaller seg oppmerksomhet

Dersom en person foretar seg aktiviteter som tilkaller seg oppmerksomhet, kan det anses for å være et signal om at vedkommende er positiv til offentliggjøring av forholdene. Et eksempel på det er Rt.2008 s. 1089 Bryllupsfoto. Førstvoterende i denne dommen på hvilken måte viel-

---

¹⁷⁵ Porubova mot Russland 2009

¹⁷⁶ Hovlid (2015) s.307

¹⁷⁷ Rt.2007 s.687 avsnitt 78.

¹⁷⁸ Hovlid (2015) s.308

sen skjedde på og kom frem til at det forelå et ”ekstraordinært opplegg” og hevdet at aktivitetene rundt vielsen ”direkte påkalla merksemd frå utanforståande” og at det ga vielsen et ”spektakulært preg”.¹⁷⁹

Det finnes så å si ingen andre rettsavgjørelser hvor den omtalte aktiviteter kan sies å påkalle seg oppmerksomhet. Dermed vil det ut i fra dette merkes at det skal mye til før slike momenter kan tillegges vekt ved avveiningen mellom ytringsfriheten og privatlivsvernet.¹⁸⁰

17.3.3 Forhold hvor den omtalte har prøvd å beskytte seg mot offentlig omtale

Dette er i liten grad vektlagt av domstolene. I Von Hannover mot Tyskland nr. 3 ble det trukket frem at et slik moment bør tas med i vurderingen. EMD sa her at dersom den omtalte har prøvd å beskytte seg mot offentlig omtale, er det et moment som helt klart bør tillegges vekt.¹⁸¹

17.3.4 Forhold hvor den omtalte protesterer mot offentliggjøringen

Skal det legges vekt på forhold hvor den omtalte har protestert mot offentliggjøringen? Det kan tillegges vekt dersom for eksempel den omtalte sender brev, hvor han uttrykker at han ikke ønsker at forholdene skal offentliggjøres.¹⁸² I dommen Hachette Filipacchi Associés mot Frankrike uttalte EMD dette;

”Attaches particular importance to the fact that the family had expressly objected to the publication of the photograph”.¹⁸³

I Big Brother saken derimot la ikke høyesterett vekt på at paret hadde fått sin advokat til å kontakte Se og Hør og der gjort gjeldende sin misnøye til den første reportasjen. Dette er helt klart noe Høyesterett burde ha vekt lagt, da særlig i dette tilfellet hvor paret hadde tatt seg bryet og satt en advokat på saken.

---

¹⁷⁹ Rt.2008 s.1089 avsnitt 51.

¹⁸⁰ Hovlid (2015) s.310

¹⁸¹ Hovlid (2015) s.311

¹⁸² Hachette Filipacchi Associés mot Frankrike 2007 §48

¹⁸³ Hachette Filipacchi Associés mot Frankrike 2007 §48

17.4 Yterens gode tro med hensyn til ytringens sannhet og fremskaffelse ved særlig invaderende virkemidler

17.4.1 Yterens gode tro

Ytringsfriheten medfører plikter og rettigheter for pressen, dette er noe EMD har uttalt.

Pressen har en plikt til å forholde seg til kildekritikk og kildekontroll, for å unngå feil i informasjon som de utgir. Det betyr ikke at alt de skriver om må være sant, men pressens gode tro til at informasjonen er sann er nødvendig. Pressen kan sies å være i god tro når de har forhold seg til de presseetiske krav, slik som kildekritikk, kildekontroll, imøtegåelse, tilsvarsrett og korreksjon av faktiske feil.¹⁸⁴

For at pressen skal kunne være i god tro må de foreta en ordentlig undersøkelse før de publiserer informasjonen. Pressen er ut fra det pålagt en undersøkelsesplikt. Den er fastsatt i ”Vær varsom plakaten” punkt. 3.2. Den sier dette;

” Vær kritisk til valg av kilder, og kontroller at opplysninger som gis er korrekte. Det er god presseskikk å tilstrebe bredde og relevans i valg av kilder. Vær spesielt aktsom ved behandling av informasjon fra anonyme kilder, informasjon fra kilder som tilbyr eksklusivitet, og informasjon som er gitt fra kilder mot betaling”.¹⁸⁵

Denne undersøkelsen er pressen pliktet til for å underbygge sannheten av opplysningen som gis.¹⁸⁶

Det er også avgjørende hvor mye ytringen griper inn i privatlivets fred. Dersom det er svært belastende ytringer, vil kravet om undersøkelsesplikt være strengere enn ved ytringer som er mindre belastende. Det er også pressen som har bevisbyrden for at en god nok undersøkelse har funnet sted.¹⁸⁷

En annen viktig plikt pressen har er å gjengi kilder korrekt. Dette er enklest å bevis dersom man kan henvise til en e-post eller om informasjonen fremkommer gjennom et bilde. Dersom

---

¹⁸⁴ Hovlid (2015) s.269

¹⁸⁵ Norsk presseforbund

¹⁸⁶ Hovlid (2015) s.270

¹⁸⁷ Hovlid (2015) s.273

kilden er notater som journalisten selv har gjort i samtale med en aktuell person, blir bevisbyrden for at opplysningen er korrekt gjengitt, bli vanskeligere å bevise.¹⁸⁸

Andre ting som kan gjøres for å oppnå et så riktig bilde som mulig er å gi den omtalte rett til å imøtegå det som skrives.¹⁸⁹

Dette er en rett som er fastlagt i ”vær varsom plakaten”.¹⁹⁰

I de tilfeller hvor opplysningen ikke er bestridt at de er sanne, foreligger det ingen tilsvarsrett. Det er da heller ikke aktuelt.

Videre i ”Vær varsom plakaten” skal rettelser og beklagelser skje snarest mulig. Det er redaksjonen selv som på eget initiativ skal foreta rettelsen og beklagelsen.¹⁹¹ I Rt.2014 s. 1170, som er omtalt ovenfor kommer det frem at avisen ikke hadde gjort noe forsøk på å rette opp en feil, jfr. ordlyden i dommen.¹⁹²

17.5 Opplysningens innhold, publiseringsform og konsekvenser av publiseringen

17.5.1 Opplysningens innhold

Det er som sagt tidligere bare opplysninger om private forhold som er vernet av bestemmelsen om privatlivets fred. Derfor må man først og fremst se på om opplysningen er private, og dette gjøres ved at man ser på opplysningene innhold. Videre må det også ses på om hvor private opplysningene er. Vi vil her se på om Høyesterett og EMD skiller mellom ulike kategorier av private opplysninger.¹⁹³

I Tysk teori har det ofte vært snakk om en sfære inndeling. Dette er en inndeling som man ikke finner igjen i EMDs praksis. Likevel ønsker jeg her å se på om det kan finnes en tilsvarende likhet til den tyske teorien, med at man ser på i hvilken grad de ulike sfærene, intime, private og sosiale, er beskyttelsesverdige.

---

¹⁸⁸ Hovlid (2015) s.275

¹⁸⁹ Mitkus mot Latvia 2012 §136

¹⁹⁰ Norsk Presseforbund

¹⁹¹ Norsk Presseforbund

¹⁹² Rt.2014 s.1170 avsnitt 125

¹⁹³ Hovlid (2015) s.284

EMD har bl.a. i Von Hannover mot Tyskland nr.1 lagt vekt på at det gjaldt opplysninger fra den intime sfæren.

”images containing very personal or even intimate ‘information’ about an individual”¹⁹⁴

Det foreligger flere dommer fra EMD, men jeg går ikke inn på de her. Men sett ut i fra de andre dommene som foreligger, er det klart at EMD påpeker at det er intime opplysninger for å gjøre det helt klart at privatlivsvernet her går foran ytringsfriheten, da intime opplysninger har et sterkere vern. I noen tilfeller forekommer det også at EMD foretar en avveining selv om det er snakk om intime opplysninger, dette forteller oss at EMD ikke anerkjenner et absolutt vern av intime opplysninger.¹⁹⁵

Den sosiale sfæren derimot er det ganske klart at EMD benytter. Dette kommer klart frem i dommene Von Hannover mot Tyskland nr. 1 og Von Hannover mot Tyskland nr. 2. Likevel legger ikke EMD til grunn at forhold fra den sosiale sfæren er mindre beskyttet enn forhold fra de to andre sfærene, intim sfæren og privat sfæren.¹⁹⁶

Heller ikke høyesterett ser ut til å bruke ”sfære” betegnelse. I Rt.2007 s. 687 Big Brother dommen omhandlet det som sagt tidligere, utroskap. I denne dommen nevner ikke Høyesterett noe om at utroskap hører inn under den intime sfæren, men de sa at artikkelen innebar ”ei klar krenking” av privatlivets fred.¹⁹⁷

I Rt.2008 s. 489 Plata dommen, bruker heller ikke Høyesterett betegnelsen intime sfæren, men den sier her at opplysningen om rus og relasjonen til sine barn, er ”klart” av personlig karakter.¹⁹⁸

Det kan ses på som at Høyesterett i hvert fall i disse dommene anser offentliggjøring av intime opplysninger som helt klart et inngrep i privatlivets fred, men at de ikke benytter seg av denne tyske inndelingen mellom ulike typer sfærer.¹⁹⁹

Heller ikke skillet mellom den private sfære og den sosiale sfæren, gjør Høyesterett bruk av.

---

¹⁹⁴ Von Hannover mot Tyskland nr. 1 2004 §59

¹⁹⁵ Hovlid (2015) s.288

¹⁹⁶ Hovlid (2015) s.288

¹⁹⁷ Rt.2007 s.687 avsnitt 82

¹⁹⁸ Rt.2008 s.489 avsnitt 43

¹⁹⁹ Hovlid (2015) s.290

Vi kan ut i fra dette si at både EMD og Høyesterett mener at en del opplysninger som er særlig beskyttelsesverdige og veldig nærgående, kan anses for å være intime opplysninger, men de nevner det ikke uttrykkelig, og bruker derfor ikke denne tyske inndelingen av sfærer.

17.5.2 Opplysningenes publiseringsform

Man kan formidle opplysninger gjennom ulike former. Dette for eksempel gjennom skrift eller bilder. Ved vurdering av ytringsfriheten, skal det som hovedregel ikke fokuseres på dens form, men mer viktig er dens innhold.²⁰⁰ Likevel kan formen tilsi hvor belastende offentliggjøringen kan være for den omtalte og vil derfor ha noe vekt ved en avveining.²⁰¹

Det er hevdet både av EMD og domstolen at bilde formen er mer inngripende enn tekst. Selve bruken av bilde er også et viktig journalistisk virkemiddel, dette fordi bilder ofte tiltrekker seg mer oppmerksomhet enn hva bare tekst gjør. Bildene kan også ha større troverdighet enn hva tekst kan ha.²⁰² Videoer og fjernsyn anses også som mer inngripende former for offentliggjøring av private opplysninger.²⁰³ Det at videoer og fjernsyn blir ansett som mer inngripende former, må nok være fordi det med lyd og bilder kan fremsette et mer intenst og forsterket inntrykk. Dermed kan vi helt klart si at publiseringsformen for offentliggjøringen anses som et moment i vurderingen av privatlivsvernets intensitet.²⁰⁴

17.5.3 Konsekvensene av publiseringen

”The consequences of publication of the photo for the person concerned”²⁰⁵

Konsekvensene av publiseringen har EMD uttrykkelig fremhevet at er et relevant moment ved avveiningen. Det kan også etter dette legges vekt på i hvor stor grad opplysningen er blitt spredt. Dersom det dreier seg om større spredning, blir privatlivsvernet sterkere. Det er helt klart en forskjell på det og få sin informasjon offentliggjort i en lokal avis, enn i en regional eller landsdekkende avis, dette fordi flere mennesker vil kunne få med seg opplysningene. Dette ble bl.a. lagt vekt på i dommen Hachette Filipacchi Associés mot Frankrike. EMD uttal-

---

²⁰⁰ Hovlid (2015) s.295

²⁰¹ Hachette Filipacchi Associés mot Frankrike 2007 §42

²⁰² Hovlid (2015) s.295

²⁰³ Mosley mot Storbritannia 2011 §130

²⁰⁴ Hovlid (2015) s.296.

²⁰⁵ Von Hannover mot Tyskland nr. 2 2012 §113

te at magasinet som opplysningene var publisert i var et magasin som var ”widely distributed”²⁰⁶, dermed kunne en stor krets av personer få med seg opplysningene.²⁰⁷

Dermed er det klart at mottakerkretsen er relevant ved avveiningen. Men det vil allikevel ikke alltid være mer belastende og utslagsgivende for avveiningen dersom det foreligger flere mottakere. Dersom opplysningen tidligere er offentlig gjort, for evt. samme eller et mindre antall mennesker, er det ikke alltid at dette svekker belastningen for den omtalte personen.²⁰⁸

Det er dermed slik at dersom konsekvensene ved publiseringen får såpass store konsekvenser som er mer enn hva man kan regne med ved offentliggjøring av private forhold, bør det legges vekt på konsekvensen av publiseringen.²⁰⁹

I dommen Rt.2008 s. 489 Plata ble momentet med konsekvensen av publiseringen vektlagt. Domstolen uttalte her at;

”det må klarligvis også inngå i vurderingen at det kunne forventes å få, og fikk, negative konsekvenser for A og hans familie at A ble gjenkjent under de aktuelle omstendigheter.”²¹⁰

17.6 Sanksjonsintensiteten

Ovenfor har jeg nå gått igjennom alle momenter som vil være relevante ved avveiningen av om det er ytringsfriheten som går foran eller privatlivsvernet som går foran. Det foreligger i domstolene et tydelig mønster om at dersom ytringens allmenne interesse foreligger, går ytringsfriheten foran privatlivsvernet, og dersom den allmenne interessen ikke foreligger, går privatlivsvernet foran.²¹¹

Det som er sagt ovenfor er klart hovedregelen, men det kan forekomme tilfeller hvor privatlivsvernet allikevel går foran ytringsfriheten, selv om ytringen har allmenn interesse. Selv om det finnes slike tilfeller i EMD, er terskelen forholdsvis høy for at det skal forekomme at privatlivsvernet går foran, selv om ytringen har allmenn interesse. Det betyr dermed at ved kolli-

---

²⁰⁶ Hachette Filipacchi Associés mot Frankrike 2007 §49

²⁰⁷ Hovlid (2015) s.296-297

²⁰⁸ Hovlid (2015) s.298

²⁰⁹ Hovlid (2015) s.298

²¹⁰ Rt.2008 s.489 avsnitt 56

²¹¹ Hovlid (2015) s.314

sjon av privatlivsvernet og ytringsfriheten er den allmenne interesse et tungtveiende moment ved avveiningen av hvilke rettighet som skal gå foran.²¹²

Dersom ytringen har allmenn interesse, men likevel gjør slik at privatlivsvernet går foran, foreligger det da like høy terskel for alle typer sanksjoner? Det som må være ganske klart at det skal forholdvis mye til for at en fengselsstraff skal kunne ilegges dersom ytringen har allmenn interesse. Det er lagt til grunn i en avgjørelse Saaristo mfl. Mot Finland. Jeg går ikke inn på innholdet i denne saken, da jeg ikke anser det nødvendig i forhold til forståelsen av terskelen for fengselsstraff. Uttalelsen fra EMD i dommen forteller oss at det bare kan ilegges fengselsstraff ”in exceptional circumstances”. Det foreligger heller ingen stor adgang for å ilegge andre sanksjoner.²¹³

Videre er det også slik i praksis at dersom ytringsfriheten skal ha forrang, må yteren være i aktsom god tro med hensyn til sannheten av ytringen. Dette gjelder selv om ytringen er av allmenn interesse. Det at yteren må være i god tro, anses som et krav og ikke et moment som må tas med i vurderingen. God tro med hensyn til sannheten er nødvendig for at ytringsfriheten skal få forrang.²¹⁴

Hovedregelen videre er at dersom ytringen ikke har allmenn interesse får privatlivsvernet forrang fremfor ytringsfriheten. Det er altså slik at begrensninger i privatlivsvernet må begrunnes for at den skal få forrang, det oppstilles altså en terskel for ytringsfriheten.²¹⁵

Rt.2008 s. 1089 Bryllupsfoto er relevant i forbindelse med en avgjørelse hvor ytringsfriheten fikk forrang, selv om ytringen ikke hadde allmenn interesse, etter flertallets vurdering.

Ved forståelse av Rt.2008 s. 1089 Bryllupsfoto må vi legge til grunn avgjørelsen som ble tatt i Rt.2007 s. 687 Big Brother dommen. Konklusjonen i Big Brother dommen var denne;

”Min konklusjon så langt er såleis at dei tre omtvista artiklane ikkje gav noko tilskot til den offentlege debatten. Ei rettsstridsavveging i denne saka må då falle ut til fordel for personvernet”.²¹⁶

---

²¹² Hovlid (2015) s.316

²¹³ Hovlid (2015) s.316

²¹⁴ RG.2011 s.1481

²¹⁵ Hovlid (2015) s.319

²¹⁶ Rt.2007 s.687 avsnitt 85

Ut i fra dette kan det forstå slik at Høyesterett ønsker å oppstille en betingelse for at ytringsfriheten skal få forrang, denne betingelsen er at allmenn interesse må foreligge. Likevel ser det ikke ut som om allmenn interesse er en betingelse for ytringsfrihetens forrang i Rt.2008 s. 1089 Bryllupsfoto.

Saken gikk ut på at et par, to kjendiser, giftet seg på en Holme i Tjøme og Se og Hør hadde her tatt bilder av vielsen. Paret mente så at Se og Hør hadde krenkes deres rett til vern av privatlivets fred ved å publisere artikkelen med bildene.²¹⁷

Ved vurderingen av om artikkelen som Se og Hør publiserte hadde allmenn interesse, sa førstvoterende at artikkelen var ”eit klart preg av rein underholdning”.²¹⁸ Siden ytringen ikke hadde allmenn interesse skulle man derfor tro at Høyesterett kom til at vern av privatlivets fred var krenket, men det gjorde de ikke. Førstvoterende kom til at opplysningen ikke kunne være særlig sensitive eller private. Det ble også fremhevet at det ikke forelå noen bilder fra selve vielsessermonien, som helt klart ville ha vært bilder av et mer personlig preg. Videre ble det også sagt at ytringen ikke var kritisk eller ærekrenkende. I denne saken fikk altså ytringsfriheten forrang fremfor vernet av privatlivets fred, selv om allmenn interesse grunnlaget ikke forelå.²¹⁹

Det kan tolkes som om paret ”ba” om oppmerksomhet rundt vielsen, fordi de bl.a. hadde valgt et åpent offentlig sted, og bruden ble rodd til holmen sammen med sine seks brudepiker. Høyesterett anså dette for å være et ”spektakulært preg” på vielsen, som helt klart tiltrakk seg oppmerksomhet. Hadde de derimot ikke ønsket noen oppmerksomhet rundt vielsen, hadde de nok valgt en annen måte å ha bryllupet på. Man kan legge til grunn at Høyesterett i denne dommen la til rette for en intensivitetstest, som forteller oss at inngrepet i privatlivets fred må være av en viss intensitet for at privatlivsvernet skal gå foran ytringsfrihetsvernet.²²⁰

I EMD derimot er det vanskeligere å finne praksis hvor ytringsfriheten har fått forrang for privatlivets fred, hvor ytringene ikke hadde allmenn interesse. Da Bryllupsfoto dommen ble brakt inn for EMD, endret regjeringsadvokaten Høyesteretts tolkning, han tolket flertallets avgjørelse slik at de anså bryllupet for å ha en allmenn interesse. Dermed kan ikke denne avgjørelsen fra EMD anses som en avgjørelse hvor ytringsfriheten for forrang, selv om ytringene ikke hadde allmenn interesse. Det er også slik at i de fleste avgjørelser fra EMD og hvor

---

²¹⁷ Rt.2008 s.1089

²¹⁸ Rt.2008 s.1089 avsnitt 39.

²¹⁹ Hovlid (2015) s.321

²²⁰ Hovlid (2015) s.323

ytringsfriheten gis forrang, begrunnes det med at ytringen har allmenn interesse, til en viss grad.²²¹

18 Avslutningsvis

Vi har her sett at ved avveiningen av om forholdet skal omfattes av privatlivets fred eller ytringsfriheten er det mange hensyn som skal legges vekt på. Likevel er det den allmenne interessen som kan sies å være hovedbegrepet i praksis. Hovedregelen blir dermed at dersom ytringen har allmenn interesse vil ytringsfriheten få forrang, dersom ytringen har allmenn interesse får privatlivsvernet forrang.

---

²²¹ Hovlid (2015) s.324-325

19 Litteraturliste

19.1 Lover

- 1814 17. mai, Kongeriget Norges Grundlov (Grunnloven)
1902 22. mai nr. 10, Almindelig borgerlig Straffelov (Straffeloven 1902)
1950 4. november, Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms/konvensjon om menneskerettigheter og de grunnleggende friheter (Den europeiske menneskerettighets konvensjon, EMK)
1961 12. mai nr. 2, lov om opphavsrett til åndsverk m.v. (Åndsverksloven)
1969 13. juni nr. 26, lov om skadeerstatning (Skadeerstatningsloven)
1999 21. mai nr. 30, lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (Menneskerettsloven)
2005 20. mai nr. 28, lov om straff (Straffeloven)

19.2 Forarbeider

- NOU 1999: 27 ”Ytringsfrihet bør finde Sted”
NOU 2009: 1 ”Individ og integritet. Personvern i det digitale samfunnet”
Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) Om lov om endringer i straffeloven 20.mai 2005 nr. 28
St.meld nr. 26 (2003-2004) Om endring av Grunnloven § 100.

19.3 Rettspraksis

19.3.1 Fra Den europeiske menneskerettighetsdomstolen

- Giorgi Nikolaishvili mot Georgia, EMDs dom av 13. januar 2009 (37048/04)
Von Hannover mot Tyskland nr. 1, EMDs dom av 24. juni 2004 (59320/00)
Standard Verlags GmbH mot Østerrike nr. 2, EMDs dom av 4. juni 2009 (21277/05)
Mosley mot Storbritannia, EMDs dom av 10. mai 2011 (48009/08)
Stoll mot Sveits, EMDs dom av 10. desember 2007 (69698/01)
Von Hannover mot Tyskland nr. 2, EMDs dom (storkammer) av 7. februar 2012 (40660/08 og 60641/08)
Mitkus mot Latvia, EMDs dom av 2. oktober 2012 (7259/03)
Hachette Filipacchi Associés mot Frankrike, EMDs dom av 14. juni 2007 (71111/01)
Parubova mot Russland, EMDs dom av 8 oktober 2009 (8237/03)
Lahtonen mot Finland, EMDs dom av 17. januar 2012 (29576/09)
Tammer mot Estland, EMDs dom av 6. februar 2001 (41205/98)
Fressoz og Roire mot Frankrike, EMDs dom (storkammer) av 21. januar 1999 (29183/95)

Karhuvaara og Iltalehti mot Finland, EMDs dom av 18. november 2004 (53678/00)
A mot Norge, EMDs dom av 9. april 2009 (28070/06)
Sunday Times mot Storbritannia, EMDs dom av 26. april 1979 (6538/74)
Groppera radio AG og andre mot Sveits, EMDs dom av 28. mars 1990 (10890/84)
Autronic AG mot Sveits, EMDs dom av 22. mai 1990 (12726/87)

19.3.2 Fra Engelsk rettspraksis

Mosley mot News Group Newspaper av 24. juli 2008 (HQ08X01303)

19.3.3 Fra Norges Høyesterett, Høyesteretts kjæremålsutvalg og Høyesteretts ankeutvalg

Rt.1952 s. 1217 (To mistenkelige personer)
Rt.1994 s. 174 (Blichfeldt)
Rt.2005 s. 1677 (Fædrelandsvennene)
Rt.2006 s. 799 (Rikshospitalet)
Rt.2007 s. 687 (Big Brother)
Rt.2008 s. 489 (Plata)
Rt.2008 s. 1089 (Bryllupsfoto)
Rt.2009 s. 265 (Memo)
Rt.2010 s. 258 (Lokalhistorie)
Rt.2014 s. 1170 (Avisa Nordland)

19.3.4 Fra norske underretter

RG 2011 s.1481 (Bokhandler)
LB-2013-67432

19.4 Juridisk litteratur

Borvik (2011)	Borvik, Bjørnar: Personvern og ytringsfrihet: Avveginga mellom kolliderande menneskerettar, Oslo 2011.
Brurås (2014)	Brurås, Svein: Etikk for journalister, Bergen 2014.
Eggen (1994)	Eggen, Kyrre: Vernet om ytringsfriheten etter art. 10 i Den europeiske menneskerettighetskonvensjon: med særlig vekt på ytringsfriheten i kringkastingsmediene.

Grimstad (2012)	Grimstad, Carl-Erik: Undersøkende journalistikk: metode, prosess og etikk, Guri Hjeltnes og Morten Møller Warmedal (red.), Oslo 2012.
Hatzis (2005)	Hatzis, Nicholas: Giving Privacy it's due: Private activities of public figures in Von Hannover v. Germany, The King's College Law Journal, 2005.
Hovlid (2015)	Hovlid, Ellen Lexerød: Vern av privatlivets fred, Oslo 2015.
Høstmæringen (2012)	Høstmælingen, Njål: Internasjonale menneskerettigheter, Oslo 2012.
Mæland (1986)	Mæland, Henry John: Ærekrenkelser, Bergen 1986.
Schiøtz (1975)	Schiøtz, Cato: Privatlivets fred – en studie omkring straffelovens § 390, upublisert særavhandling, Oslo 1975
Tokvam (1995)	Tokvam, Ole E.: Personvern og straffeansvar: Straffelovens § 390, Oslo 1995.
Øy (1996)	Øy, Nils E: Etiske klageorganer og forholdet til domstolene: undersøkelse av rettssaker hvor etikkklager også er påberopt, Fredrikstad 1996.
Aall (2011)	Aall, Jørgen: Rettsstat og menneskerettigheter.

19.5 Kjennelser fra Pressen Faglige Utvalg

PFU-sak 091/13
PFU-sak 236/11
PFU-sak 91/108
PFU-sak 91/074

19.6 Nettsider

Wikipedia	www.wikipedia.no https://no.wikipedia.org/wiki/Tore_Tønne
Store Norske leksikon	www.snl.no https://snl.no/ratifikasjon
Lovdata	www.lovdata.no
Datatilsynet	www.datatilsynet.no https://www.datatilsynet.no/personvern/hva-er-personvern/
Norsk Presseforbund	www.presse.no

<http://presse.no/pfu/etiske-regler/vaer-varsom-plakaten/>

<http://presse.no/pfu/sporsmal-og-svar/>

19.7 Andre kilder

- PFU uttalelse 1992: PFUs prinsipp uttalelse om retts- og kriminalreportasje avgitt 15.desember 1992
- Presseret av Sten Schaumburg – Müller
- Intervju med Kristine Foss fra PFU den 12. Oktober 2015. Jeg hadde avtalt et intervju med henne selv.